

LGBTİ'LERİN İNTERNET YOLUYLA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE'DE İNTERNET YOLUYLA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

**LGBTİ BİREYLERİN
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE İNTERNET**

İNTERNET KULLANIMINA İLİŞKİN MEVZUAT

**LGBTİ SİTELERE ERİŞİMİN ENGELLENMESİNE
İLİŞKİN ÖRNEKLER**

**KÜRESEL KULLANIMDA OLAN İNTERNET
SİTELERİNİN TÜRKİYE'DE LGBTİLERE YÖNELİK
UYGULADIKLARI SANSÜR**

"Bu rapor, Kaos GL Derneği tarafından, Açık Toplum Vakfı'nın ana destekçisi olduğu LGBTİ'lerin İnsan Haklarının İzlenmesi Programı Projesi kapsamında yayınlanmıştır. Bu, Açık Toplum Vakfı'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir."

LGBTİQ+ BİREYLERİN İNTERNET YOLUYLA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

A-TÜRKİYE'DE İNTERNET YOLUYLA İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Dünya çapında internet yoluyla yayın yapan pek çok siteye karşı gerçekleştirdiği engellemelerle gündeme gelen Türkiye'nin bu tutumu, kuşkusuz yalnızca LGBTİQ+ içerikli sitelere karşı olmayıp, genel anlamda ifade özgürlüğü konusunda tartışma yaratacak seviyededir.

I- 2016 YILINDA YAŞANAN İNTERNET ERİŞİM ENGELLERİ

04.11.2016 tarihinde Facebook, Twitter ve YouTube gibi sosyal medya servislerine ve WhatsApp, Skype ve Telegram gibi iletişim servislerine internet sansürü nedeniyle günlerce süren bir erişilememe yaşanmıştır. Ayrıca Türk Telekom mobil ağları için internet kesintisi de söz konusu olmuştur. İnternet erişim sıkıntısı sabaha karşı HDP milletvekillerinin gözaltına alınması için yapılan operasyon ile birlikte başlamıştır. Ancak, konu hakkında açıklama yapan BTK (Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu) sorunun internetle alakalı olduğunu ifade etmiştir.¹

Konuya ilişkin BTK'nın ardından açıklama yapan Başbakan Binali Yıldırım ise, BTK'nın açıklamasının aksine; **"Güvenlik açısından zaman zaman bu tür tedbirlere başvurulabilir."** demiştir.

Kasım ayında başlayan internet erişiminin engellenmesi tedbirleri kapsamında, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK), operatörlere gönderdiği bir talimatla VPN servislerinin ve Tor Project'in engellenmesini istediği ortaya çıkmıştır.² Kapatılması istenen servisler arasında Zenmate VPN, Tor Project, Hotspot Shield VPN, VPN Master, Psiphon, TunnelBear, Zero VPN, VyprVPN, Private Internet Access VPN, Express VPN ve IPVanish VPN yer almıştır. BTK bu talimatı, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun hükümlerinden aldığı yetkiyle gerçekleştirmiştir.

II- İNTERNET KONUSUNDAKİ DENETİM YETKİSİNİN TİB'İN KAPATILMASININ ARDINDAN BTK'YA DEVREDİLMESİ

2016 yılında internet denetimi konusundaki yetki de, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın (TİB) kapatılmasının ardından, BTK'ya devredilmiştir. Buna ilişkin süreç, 15.07.2016 tarihinde hükümete karşı darbe girişimi yapılması üzerine, 21.07.2016 tarihinde Bakanlar Kurulu kararı ile, Anayasa'nın 120'inci maddesi uyarınca 3 ay süreyle Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edilmesiyle başlamıştır.³

Olağanüstü Hal (OHAL) kapsamında 17.08.2016 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Telekomünikasyon İletişim

¹ http://www.tamindir.com/basbakan-yildirim-internet-kesintisi-icin-aciklama-yapti_h-17913/

² https://www.evrensel.net/haber/294751/internetin-etrafina-duvar-ormek-mumkunmu?utm_source=bulten&utm_medium=bulten&utm_campaign=bulten

³ <http://www.hurriyet.com.tr/son-dakika-haberi-tum-ulkede-ohal-ilan-edildi-40156536>

Başkanlığı (TİB) kapatılmıştır. Bu şekilde, internet üzerinde gerçekleştirilen denetim konusundaki yetki BTK'ya devredilmiştir.⁴

B-İTERNET SİTELERİNE YÖNELİK ERİŞİM KISITLAMALARI

İnternet sitelerine yönelik erişim kısıtlamaları iki şekilde karşımıza çıkmaktadır: Yayın içeriklerine yönelik engellemeler ve alan adı tahsisine yönelik yasaklamalar.

I-YAYIN İÇERİKLERİNE YÖNELİK ENGELLEMELER

Yayın içeriklerine ilişkin engellemeler konusunda, Alternatif Bilişim Derneği tarafından yayınlanan "Türkiye'de İnternetin 2013 Durumu" raporunda şu ifadeler yer verilmiştir; ***"Türkiye'de erişim engelleri bütün hızıyla devam etmektedir. "Engelliweb" inisiyatifinin tespit edebildiği erişime engelli alan adlarının sayısı Ekim sonu itibariyle 33 binin üzerine çıkmıştır. Geçtiğimiz Nisan ayından bu yana, geçen 6 aylık sürede yaklaşık 5000'den fazla alan adı 5651 numaralı yasa gereğince erişime engellenmiştir. Yani Türkiye'de ayda ortalama 1000 alan adı erişime kapatılmaktadır.***

2007 yılından beri son derece yanlış ve eksik bir düzenleme olarak sivil toplumun tepkisini çeken 5651 sayılı kanun ve bağlı idari/yasal düzenlemeler, yeni yapılan eklemelerle giderek ağırlaşmakta ve daha büyük problemler yaratmaya aday hale gelmektedir. Torba yasalarla yapılan özensiz değişiklikler sonucunda şans oyunları kapsamında özel kişilere site kapatma yetkisinin önü açılmıştır.

Mevcut düzenlemeler her şeyi kayıt altına almayı öngören bir ruh ile hazırlandığı için, uygulamada da gerekli gereksiz birçok noktada kayıt tutulmaktadır. Bu durum kişisel verilerimizin gizliliğini tehdit etmektedir. Bu sebeple kayıtların ne şekilde ve kimler tarafından tutulacağı ve kimler tarafından tutulmayacağı açıkça düzenlenmelidir. Tutulan kayıtların yok edilmesi zorunluluğu ve ne zaman yapılacağı, gerektiğinde bu kayıtlara kimler tarafından ve nasıl erişilebileceği açıkça ifade edilmelidir. Türkiye'de yurttaşlarımızın ihtiyacı temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi bakış açısı ile hazırlanmış düzenlemelerdir. Bu da ancak kişisel verilerimizin ve iletişimimizin gizliliği, ifade özgürlüğünün önceliği ve ağ tarafsızlığı gibi prensiplerle mümkündür.

5651 sayılı yasanın değiştirilmesi amacıyla yapılan onlarca toplantı ve çalışmaya rağmen hiç bir somut adım atılmamaktadır. AİHM'in bu yılın başında verdiği kararla temel hak ve özgürlüklere aykırı bulduğu bu yasa tümüyle yenilenmelidir. Ayrıca özellikle Gezi parkı eylemlerinin ardından İnternet ve dijital aktivizm, hükümet sözcüleri tarafından çok defa hedef haline getirilmiş, bu da sansür ve gözetimin arttırılacağı yönlü kaygıları arttırmıştır. Bu gibi açıklamalar hukuki olmadığı gibi yersiz ve yararsızdır. Yurttaşların ifade ve örgütlenme özgürlüklerine müdahaledir.

⁴ <http://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/177891-yrdr-doc-dr-altiparmak-tib-kapatildi-sansur-btk-ile-devam-edecek>

Dernek olarak diyoruz ki, erişim engelleme suçla mücadele etmenin etkin bir yolu değildir. Çok özel haller dışında kesinlikle başvurulmamalıdır. Basın ve terörle mücadele kanunları gibi ifade özgürlüğünü tehdit ettiği çok sayıda örnekle teyit edilmiş kanunlar aracılığı ile İnternet siteleri kapatılmamalıdır. Bunlar açıkça politik sansür anlamına gelmektedir. Ayrıca mahkemeler tarafından verilen koruma tedbiri kararları süresiz olduğu için cezaya ve nihayetinde kalıcı sansüre dönüşmektedir. ⁵

Raporda bahsedilen internete erişim engelleri ile ilgili bazı çarpıcı örneklere göz atmak gerekirse;

Youtube sitesine bir yılı aşkın süre erişim engellemesi getirilmiş, ardından Daily Motion sitesine erişim de aynı şekilde engellenmiştir. Konuya ilişkin Bianet haber sitesinde yayınlanan 07.05.2009 tarihli haberde şu ifadelere yer verilmiştir;

*"Küresel video paylaşım sitesi **youtube.com**'un bir yıllık sansürü henüz anılmışken şimdi de onun gibi video paylaşımı için yararlanılan **DailyMotion** sitesine savcılık kararıyla yasak getirildi. Siteye erişim yasağı Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 24 Mart'ta aldığı kararın ardından uygulamaya sokuldu. Siteye girmek isteyenler, **"Bu siteye erişim mahkeme kararıyla engellenmiştir. T.C.Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 24.03.2009 tarih ve 2009/25 sayılı kararı gereği erişime kapanmıştır"** yazısıyla karşılaşılıyorlar. DailyMotion sitesine, Ağustos 2008'de de gerekçesi ve hangi yargı kararına dayandığı dahi belirtilmeden hizmete kapatılmıştı. Çeşitli gerekçelerle erişime kapatılan siteler arasında da geçmişte Myspace, Wordpress sitelerine de yer aldı. Ayrıca, geocities.com sitesi, Ankara 9. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 4 Şubat 2008'de erişim yasağı kararı aldığından beri erişilmez durumda. YouTube'a Türkiye'den getirilen erişim yasağının birinci yılına girdiğini hatırlatan İnternet Teknolojileri Derneği (INETD) başkanı **Mustafa Akgül** "Yasakçı refleksten kurtulmalıyız. Bu, İnternete zarar veriyor" açıklaması yapmıştı. Paylaşım sitesi, "Atatürk'e hakaret" içerdiği iddia edilen bir video gerekçesiyle, 5 Mayıs 2008'de mahkeme kararıyla erişime kapatılmıştı. 5651 sayılı İnternet suçlarıyla mücadele kanununun kaldırılması gerektiğini vurgulayan Akgül, sorunun bununla sınırlı olmadığını da ekledi: "Kişisel haklar, fikri ve sınai hakların ihlali gerekçesiyle Türkiye'nin her hangi yerinde bir mahkeme, hiç bir savunma almadan, bir bilirkişiye başvurmadan tedbir olarak bir yasaklama getirebiliyor."⁶*

Youtube sitesine yönelik engelleme birden fazla kez gerçekleşmiştir. Youtube ve Twitter sitelerine erişimin engellenmesi konusunda, Şükrü Oktay Kılıç'ın Al Jaazera Turk internet sitesinde yayınlanan 21.03.2014 tarihli haberinde şu bilgilere yer verilmiştir;

"Türkiye'de Perşembe gecesinden itibaren Twitter'a erişim mahkeme kararıyla engellenmişti. Bugün itibariyle TİB'in aldığı tedbir kararıyla Youtube'a erişim de engellendi. YouTube'a erişimin engellenmesi kararı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) tarafından verildi. Herhangi bir mahkeme kararı bulunmuyor. Yeni internet yasasıyla birlikte TİB, teknik ve hukuki değerlendirme sonucu bir sitenin erişime engellenme kararını alma yetkisine sahip olmuştu. İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Mahkemesi, sosyal paylaşım sitesi Twitter'ın, Türkiye'den

⁵ http://www.alternatifbilisim.org/wiki/T%C3%BCrkiye%27de_%C4%B0internet%27in_2013_Durumu

⁶ <http://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/114346-turkiyede-yasakli-internet-sitelerine-dailymotion-da-eklendi>

siteye erişimin engellenmesi kararına yaptığı itirazı reddetti. Twitter yönetimi, siteye erişimin kalkması için mahkemeye başvurduğunu açıkladı. Başvuruya gerekçe olarak da, yolsuzluk iddiasında bulunan bir hesabın kapatılma talebi listesinde olmasından 'duyulan endişe' gösterildi.

Twitter, Türkiye'deki erişim engeli hakkında blog.twitter.com adresinden bir açıklama yaptı. Twitter'ın Hukuk Danışmanı Vijaya Gaddle tarafından kaleme alınan, "Türkiye'deki erişim yasağıyla mücadele" başlıklı açıklamada şöyle dendi: Twitter'a erişim engeli altıncı gününde. Sorunu çözmek adına gerçekleştirdiğimiz girişimlere rağmen Türkiye'de milyonlarca insan hala Twitter'a erişemiyor. Erişim yasağı mahkemenin üç kararına dayanıyor. Fakat söz konusu kararlar bize kapatmadan önce ulaşmadı. Bu mahkeme kararlarından ikisi bizim kendi kurallarıyla da çelişiyor. Bu nedenle bahsi geçen hesaplar askıya alındı. Ancak mahkemenin son kararı, eski bir bakanın yolsuzlukla ilgili iddialarını içeren bir hesap ile ilgili. Özellikle bir hükümet yolsuzluğu varsa, kullanıcılarımız adına erişim yasağının kaldırılması için bugün mahkemeye başvurduk. Özellikle belirtmeliyiz ki Twitter'ın kapalı kaldığı süreçte hiçbir kullanıcının özel bilgileri paylaşılmadı. Türkiye'deki servisimizin engellenmesinin hiçbir yasal zemini yoktur.

Ankara İdare Mahkemesi Türkiye Barolar Birliği'nin başvurusunun ardından Twitter'a erişimi tamamen engelleyen kararın yürütmesini "telafisi güç sonuçlar doğurmaması" için durdurdu."⁷

Twitter'a ilişkin engellemenin Anayasa Mahkemesi'ne taşınması üzerine Anayasa Mahkemesi'nin verdiği karar T24 haber sitesinde şu şekilde yer almıştır; **"Anayasa Mahkemesi, Twitter yasağının 12. gününde, sosyal medyada ifade özgürlüğü bağlamında tarihi nitelikte bir karar açıkladı. Yüksek mahkeme, "oybirliği" ile Twitter'ın tamamen engellenmesiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi. İdari yargının Twitter'ın yasaklanmasına ilişkin işlem hakkında verdiği "yürütmeyi durdurma" kararının hâlâ uygulanmadığına işaret eden yüksek mahkeme, kararını "gereğinin derhal yapılması" için Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB), Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu (BTK) ve Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı'na gönderdi.**

Anayasa Mahkemesi, yasaklamaya gerekçe gösterilen mahkeme kararlarının bütün sitenin değil sadece ilgili içeriğin çıkarılması yönünde olduğunu vurgulayarak TİB'in Twitter'ı tamamen erişime kapatarak yargı kararına aykırı davrandığı mesajını verdi. Kararda, "İnternet modern demokrasilerde başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin kullanılması bakımından önemli bir araçsal değere sahip bulunmaktadır. İnternetin sağladığı sosyal medya zemini kişilerin bilgi ve düşüncelerini açıklama, karşılıklı paylaşma ve yaymaları için vazgeçilmez niteliktedir. Bu nedenle düşünceyi açıklamanın günümüzde en etkili ve yaygın yöntemlerinden biri haline gelen internet ve sosyal medya araçları konusunda yapılacak düzenleme ve uygulamalarda devletin ve idari makamların çok hassas davranmaları gerektiği açıktır" ifadesi kullanıldı."⁸

⁷ http://canli.aljazeera.com.tr/Event/Twitter_Yasag?Page=1

⁸ <http://t24.com.tr/haber/anayasa-mahkemesi-twitter-yasagi-hak-ihlali-tib-ve-bakanlik-geregini-yapsin,255007>

Söz konusu Anayasa Mahkemesi kararı, youtube sitesine yönelik erişim yasağının kaldırılmasına da gerekçe olmuştur. Adnan Keskin'in Taraf Gazetesi'nde yayınlanan 04.04.2014 tarihli haberine göre;

“Gölbaşı Sulh Ceza Mahkemesi Yargıcı Suzan Polat, video paylaşım sitesi Youtube'a erişimin tümünden engellenmesi yönündeki 27 Mart tarihli kararını Barolar Birliği'nin (TBB)nin itirazı üzerine kaldırdı. Erişimin tümüyle engellenmesinin milyonlarca Youtube kullanıcısının ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar veren yargıç, sadece Youtube'daki 15 linke erişimin engellenmesi kararını sürdürme kararı verdi, genel erişim yasağını kaldırdı.

Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) 2 Nisan'da verdiği Twitter'a özgürlük kararındaki gerekçeleri esas alarak 27 Mart'ta youtube hakkında verdiği yasak kararını kaldıran yargıç, AYM kararının, yasama, yürütme ve yargı organları için bağlayıcı olduğuna dikkat çekti.

Dışişlerindeki Suriye konulu toplantı kayıtlarının internete sızmasından sonra askeri ve siyasal casusluk-devlet sırlarının ifşası konulu soruşturmayı gerekçe yapan Gölbaşı Başsavcılığı, Gölbaşı Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvurmuştu. Mahkeme de belirli internet sitelerine erişimin engellenmesine karar vermiş, ancak “TİB'in bildirimlerine rağmen bahse konu içeriklerin engellenmesi kararının youtube-com.sitesi tarafından zamanında yerine getirilmediği” gerekçesiyle siteye erişimin tümünden engellenmesine karar vermişti.

Yargıç Polat, youtube yasağını sadece şikayete konu olan sayfalarla sınırlandıran özgürlük kararını özetle şöyle gerekçelendirdi: “Anayasa Mahkemesi'nin kararında ifade edildiği gibi, internet modern demokrasilerde başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin kullanılması bakımından önemli bir araçsal değere sahip bulunmaktadır. Bahse konu içerikler nedeniyle *youtube.com isimli internet sitesine erişimin engellenmesi yalnızca bu engellemeye dayanak gösterilen ve URL bazlı verilen kararla mümkün iken, “youtube.com “ isimli internet sitesine tamamen erişimin engellenmesi, “youtube.com” ağından yararlanan tüm kullanıcıların ifade özgürlüğüne yönelik ağır müdahale niteliğindedir. Ülkemizde milyonlarca kullanıcısı olan bir video paylaşım sitesine erişimin engellenmesi, Anayasa'nın 26. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 10. maddesinde korunan ifade özgürlüğüne müdahaledir. Ayrıca Anayasa'nın 153/6 maddesinde “Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme.ve yargı organlarını, idare makamlarını , gerçek ve tüzelkişileri bağlar” şeklindeki düzenleme karşısında AYM'nin yukarıda sözü edilen 02/04/2014 tarih ve 2014/3986 başvuru numaralı kararı göz önünde bulundurularak itiraz edenin talebinin kabulüne karar vermek gerekmiştir.”⁹

Erişim engellemelerinin gerekçelerine örnek oluşturması bakımından, Charlie Hebdo Dergisinin Hz. Muhammed'in karikatürünün yer aldığı kapağını yayınlayan internet sitelerine yönelik erişim engeli tipik bir örnek olarak incelenebilir. Mahkemenin erişim

⁹ <http://arsiv.taraf.com.tr/haber-mahkeme-youtube-acilsin-152116/>

engeline ilişkin www.haberler.com sitesinde yer alan 14.01.2015 tarihli haberde Şu bilgilere yer verilmiştir;

“Diyarbakır Barosu avukatlarından Ercan Ezgin’in Hazreti Muhammed'in karikatürlerin yayınlanmasının yasaklanmasına ilişkin talebi üzerine, Diyarbakır 2'nci Sulh Ceza Hakimliğince 4 internet sitesinin karikatürlerle ilgili sayfalarına erişimin engellenmesine karar verdi. Kararda, birgun.net , t24.com , internethaber ve thelira.com adlı internet sitelerinin Charlie Hebdo'nun Hazreti Muhammed'in karikatürünün olduğu kapağının yayınlandığı sayfalarına erişimi engellendi. Kararın gerekçesinde herkesin ifade özgürlüğü hakkına sahip olduğunu belirten 2'nci Sulh Ceza Hakimi Özcan KuŐatan, asıl olanın ifade özgürlüğünün korunması olduğunu vurguladı. İfade hürriyetinin diğer kişi hak ve hürriyetleriyle sınırlamaya tabi olduğunu belirten KuŐatan, “İfade özgürlüğü bu hakkı kullanan bir kişinin başkasına istediğini söyleyebilmesine imkan tanımaz. Bazen ifade hürriyeti başkalarının kişilik hakları ile çatıŐabilir. Hukuk düzeninin çatıŐan iki değer aynı anda korunması mümkün değerdir. Gerek kişilik hakkı, gerekse ifade özgürlüğü tek başlarına hukuk düzenince koruma altına alınmıştır. Birinin diğerine üstün tutulması belirli bir olayda belirli Őartlarda gerçekleşir. Yani hangisinin diğerine karşı daha çok korunacağı somut olayın Şartlarına göre belirlenir. Bu bağlamda ifade özgürlüğü kamuoyunu aydınlatmanın ötesine geçer ve kullanılan araç da amaca uygun olmazsa kişinin dini değerlerinin, Őeref ve haysiyetinin korunması değer ifade özgürlüğünden üstün tutulacaktır. Dini değerlerin ve Peygamberin aŐağılanmasına yönelik söz, yazı, resim, karikatür ve yayınların o dine insanlara hakaret olarak kabulü mümkündür. Çünkü bir insanın dini inancı onun ayrılmaz bir parçası, onuru, Őerefi ve saygınlığı yani kişilik hakları kapsamında korunması gereken bir değerdir” dedi.¹⁰

II-ALAN ADI TAHSİSİNE YÖNELİK YASAKLAMALAR

İnternet kullanımına karşı engellemeler yalnızca yayın yapan sitelere erişimin engellenmesi yoluyla değer, alan adı tahsisi sırasında da karşıımıza çıkmaktadır. Bilgi Teknolojileri İletişim Başkanlığı tarafından getirilen düzenlemeye ilişkin Hürriyet Gazetesi'nin 28.11.2011 tarihli haberinde aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir;¹¹

“Webrazzi'nin haberine göre BTK, bugün alan adı hizmeti veren, hizmet ve içerikleri barındıran Şirketlere gönderdiği tebliğ ile sansürde yeni bir çığır açmayı başardı. İlk grupta alan adı olarak kesinlikle barındırılmaması gereken kelimeler var ve bu kelimelerin neredeyse tamamı gerçek anlamda “uygunsuz” olarak kabul edilebilir.

Asıl gariplik ise ikinci ve üçüncü gruptaki kelimeler nedeniyle ortaya çıkıyor. Bu gruplardaki birçok kelime, sadece pornografik içerik ile değer, hemen hemen her türlü konuyla anılabilecek cinsten: “animal, baldiz, sıcak, kalca, liseli, itiraf , olgun ve sıkı durun; YASAK” gibi.. Yani artık yasak kelimesi de yasaklanmış durumda...

¹⁰ <http://www.haberler.com/charlie-hebdo-dergisinin-kapagina-erisim-yasagi-6867408-haberi/>

¹¹ <http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/17656351.asp>

Şirketlerin bu yasaklara tepkili olduğu birçok yerde dile getiriliyor. Özellikle üçüncü gruptaki kelimelerin yanına eklenen "İçerikten kontrol etme" tabiri işin tadını daha da kaçırıyor. Bu tabir, şirketlerin, bu kelimeleri içeren müşteri sitelerini kontrol etmesi gerektiği anlamını taşıyor.

Kısacası BTK, Türkiye'de internet konusunda yine çok tartışılacak bir karar imza atmış durumda. Bu kararın neler getireceğini ilerleyen günlerde birlikte göreceğiz.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), bir kısım sakıncalı kelime gruplarıyla ilgili bir yasaklamanın söz konusu olmadığını, hosting hizmeti yapmakta olan yer sağlayıcılara bilgi amaçlı olarak bildirildiğini açıkladı.

BTK'dan yapılan yazılı açıklamada, Telekomünikasyon Başkanlığına, bazı alan adları ve içerikleri konusunda vatandaşlardan yoğun şikayet geldiği ve bu kelimelere içeriklerinde yer veren alan adlarıyla ilgili tedbir alınmasının talep edildiği bildirildi. Bu içerikleri barındıran internet sitelerinin 5651 sayılı yasanın 8. maddesinde yer verilen katalog suçlar ile ilgisi kapsamında yetkililerce gözden geçirilmesi ve suça aracılık edilmemesi amacıyla matuf olarak kendileri tarafından gerçekleştirilen bildirimden ibaret olduğu belirtilen açıklamada şu ifadelere yer verildi: "5651 sayılı yasa kapsamında yer sağlayıcılara 1 numaralı anahtar kelime grubunun geçtiği alan adlarının barındırılmaması, 2 numaralı anahtar kelime grubunun alan adından ve 3 numaralı anahtar kelime grubunun ise içerikten kontrol edilerek gerekli önlemlerin alınması amacıyla gerçekleştirilen bildirimden ibarettir.

Bu sözcüklerle ilgili yasaklama söz konusu olmayıp, yer sağlayıcıların katalog suçlardan birini işleyen siteleri tespit etmelerini kolaylaştırmak için sunulmuş anahtar sözcüklerden ibarettir."

Şirketlere gönderilen tebliğın orjinal metni aşağıdaki gibidir:

Sayın YETKİLİ,

Bilindiği üzere, 04/05/2007 tarih ve 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun"a dayanılarak çıkarılan "Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik", 24 Ekim 2007 tarihli ve 26680 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İnternete açık hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan/işleten gerçek veya tüzel kişiler yer sağlayıcıdır. Yer Sağlayıcılığı hizmetini ticari olarak yapmasa bile web sitelerini kendi sunucularında barındıran gerçek veya tüzel kişilerin Yönetmelik gereğince Yer Sağlayıcılığı Faaliyet Belgesi almaları gerekmektedir.

İlgili Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında; "26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan; İntihara yönlendirme (madde 84), Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra), Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190), Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194), Müstehecnlik (madde 226), Fuhuş (madde 227), Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228) suçları ile 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar," erişimin engellenmesi konusu olabilecek suçlar olarak katalog halinde sayılmıştır.

İlgili Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında ise;

Yayımlar; a) İnsan onuruna, temel hak ve hürriyetlere saygılı olmalıdır. b) Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyecek türden içeriklere yer vermemelidir. c) Ailenin huzur ve refahını sağlayan hususlara zarar verecek nitelikte olmamalıdır. ç) Kişileri, uyuşturucu madde bağımlılığı, fuhuş, müstehecnlik ve kumar gibi kötü alışkanlıklara teşvik edici olmamalıdır.

Şeklinde.

Buna göre barındırdığımız alan adlarında İlgili kanun ve yönetmeliğe aykırı içeriklerin bulunmaması gerekmektedir. Aşağıda İlgili kanun ve yönetmeliğe aykırı içerik bağlamında değerlendirilebilecek kelime grupları verilmiştir. Bu kelime gruplarını barındıran içeriklerin çıkarılması ile ilgili alan adlarının hizmetine son verilmesi ve son durumun mail ile tarafımıza iletilmesi gerekmektedir. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda ilgili CEZALİ müeyyideler ile karşı karşıya kalılabileceği unutulmamalıdır.

Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı

Konuya ilişkin Habertürk Gazetesi'nin 28.04.2011 tarihli haberine göre;

"Her geçen gün, internette özgürlükten biraz daha sınıfta kalan Türkiye yeni bir 'yasaklı sözcükler' listesiyle karşı karşıya.

Servis sağlayıcılara ve hosting firmalarına Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'ndan gönderilen ve gönderici hanesinde yersaglayici@tib.gov.tr adresinin yer aldığı tebligatta, günlük yaşamda kullanımından vazgeçilemez pek çok 'sıradan' sözcüğü de içeren yasak listesi bulunuyor.

Bildirime göre, bu sözcükleri içeren alan adı tahsis edilemeyecek, kullanılamayacak, mevcut olanlara erişim de kapatılacak.

Mektupla birlikte gelen listedeki sözcükler arasında en çarpıcıları şöyle:

31, Adrienne, Animal, Hayvan, Baldiz, Beat, Buyutucu, Ciplak, Citir, Escort, Etek, Fire, Girl (İngilizce'de 'kız' demek, Ateşli, Frikik, Free, Gey, Gay, Gizli, Got (ingilizce 'get' fiilinin geçmiş zaman ya da geçişli hali), Hatun, Haydar, Hikaye, Homemade (ev yapımı demek), Hot (İngilizce'de 'sıcak' anlamında geliyor), İtiraf, Liseli, Nefes, Nubile (?), Partner, Pic (İngilizce'de 'picture'ın (resim,

fotoğraf) kısaltması), Sarisin, Sıcak, Sisman, Teen (İngilizce'de 13-19 yaş grubunda genç), Yasak, Yerli, Yetişkin, Xn, XX...

Sansür listesinin etkisi, bazı 'müstehten' sözcüklerin içinde geçtiği diğer sözcükleri de kapsadığından, erişim engelini kapsamı inanılmaz boyutlara çıkacak. Örneğin içinde iki ya da üç kelimelik 'müstehten' sözcüklerle çakışan harfleri içeren sözcükler de yasaktan nasibini alacak.

Tknlj.com'da sıralanan bazı 'talihsiz' sitelerden örnekler: Degisikmezeler.com, herkesokusundiye.com, sokmarket.com, bayramcikolotasi.com, bilgisayarakademisi.com, sanaldestekunitesi.com, forzabesiktas.com, tiklayarak.com, donanimalani.org, bakireklam.com, citirkurabiyem.com, kredikartiborcunubitir.com, burcunubil.com, globaldizayn.org, casperminishop.net, anlayarakokuma.com...¹²

Yasaklı alan adı listesinde yer alan ve Türkçe ve İngilizce (erkek) eşcinsel anlamına gelen "Gey ve gay" sözcüklerine ilişkin yasaklamanın, eşcinseller açısından kendi var oluşlarını ifade etme yönünde engel teşkil ettiği ve bu durumun ifade özgürlüğünün ihlali anlamına geleceği açıktır.

C- LGBTİQ+ BİREYLERİN İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ VE İNTERNET

İnternet yoluyla ifade özgürlüğü konusundaki genel durumuna yukarıda değindiğimiz Türkiye'de, LGBTİQ+ bireylerin internet yoluyla ifade özgürlüğü de genel tablodan farklı değildir. LGBTİQ+ bireylerin internet yoluyla ifade özgürlükleri konusunu incelemeyen önce, Türkiye'de genel anlamda LGBTİQ+ bireylerin ifade özgürlüğü konusunu irdelemek yararlı olacaktır.

Türkiye'de basın ve medyanın LGBTİQ+ bireylere yönelik yok sayma ve olumsuzlama tutumuna karşı LGBTİQ+ bireylerin kendi sözlerini üretmek ve LGBTİQ+ varoluşlara yönelik dezenformasyonla mücadele etmek için yayına başlayan Türkiye'nin ilk süresiz LGBTİQ+ yayını Kaos GL Dergisi 21 yıldır yayın hayatındadır. Türkiye'de LGBTİQ+ yayıncılığın ortaya çıkması ile otoritenin yok sayma şeklinde ortaya çıkan homofobik ve transfobik tutumunun, bu defa da sansürleme yoluyla kendini gösterdiğini gözlüyoruz.

LGBTİQ+ bireylerin kendilerini ifade etmesinin otoritelerce engellemesine pek çok örnek vermek mümkünse de, rapor kapsamında tamamını ele almak mümkün olmayacağından, burada yargı yoluna taşınan birkaç örneği vermekle yetinmek zorundayız.

I-KAOS GL DERGİSİNE EL KONULMASI

Sansürleme örneklerinden en bilineni; Kaos GL Dergisi'nin "Pornografi" dosya konulu 28. Sayısına, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosu'ndan Cumhuriyet Savcısı Metin Sezgin'in 21/07/2006 tarih ve 2006/1708 Basın Soruşturma Sayılı yazılı talebine istinaden, Ankara 12. Sulh Ceza Mahkemesinin 2006/848 Müt. sayılı kararı ile el konulmasıdır.

¹² <http://www.haberturk.com/polemik/haber/625491-138-kelimeye-yasak>

El koyma kararına karşı yapılan itiraz, Ankara 15. Asliye Ceza Mahkemesinin 28/7/2006 tarih ve 2006/223 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Bu karara karşı Kaos GL Dergisi tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yapılmış olup, AİHM'de 4982/07 dosya numarası ile işlem gören davanın 22.11.2016 tarihinde karara bağlanacağı AİHM tarafından bildirilmiştir.

Ankara Cumhuriyet Savcılığı yalnızca derginin toplatılması ile yetinmemiş, derginin sorumlu yazı işleri müdürü Umut Güner hakkında da, Türk Ceza Kanunu'nun 226. maddesinde düzenlenen müstehcenlik suçunu işlediği gerekçesi ile iddianame düzenleyerek yargılanmasını talep etmiştir.

Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2006/580 sayılı dosyası ile yapılan yargılama sonucunda, dergi dağıtımına sokulmadan savcılıkça toplatıldığı için suçun işlenmediği öne sürülerek Umut Güner'in beraatine karar verilmiştir. Karar, suçun gerçekleşmediği ve gerekçesi yönünden bozulması talebiyle temyiz edilmiş ise de, Yargıtay temyiz talebini reddederek mahkeme kararını onamıştır.

II-ÜÇÜNCÜ SINIF KADIN KİTABININ KAPALI ŞEKİLDE SATILMASI KARARI

Yine, Anıl Alacaoğlu'nun "Üçüncü Sınıf Kadın" başlıklı kitabı hakkında Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun 29.07.2009 tarih ve 2009/5 sayılı kararı ile; "Küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yaratacağı gerekçesiyle 1117 sayılı Kanunun 3266 sayılı Kanunla değişik 4 üncü maddesindeki sınırlamalara tabi olmasına", yani kapalı bir şekilde satılmasına karar verilmiştir. Karara yapılan itiraz Ankara Sulh Ceza Mahkemesi'nce reddedilmiştir.

III- LGBTİQ+ SİTELERE GETİRİLEN ERİŞİM ENGELLERİ

LGBTİQ+ temalı yayınlarla ilgili yasaklama ve kısıtlama yalnızca yazılı eserlerle sınırlı kalmamış, internet kullanımının yaygınlaşması ve LGBTİQ+ bireylerin sosyalleşmek amacıyla internet kullanımlarının artması ile birlikte, internet yoluyla yayın yapan pek çok LGBTİQ+ sitenin yayını da engellenmiştir.

Bu engellemeler ilk defa 2007 yılında **LGBTT Bireylerin İnsan Haklarını İzleme ve Hukuk Komisyonu** tarafından yayınlanan LGBTT Bireylerin İnsan Hakları raporuna yansımıştır.¹³

Raporda internet yayınlarının engellenmesi ile ilgili özetle aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir;

"LGBTT bireyler açısından ifade özgürlüğünün kullanımına ilişkin hak ihlalleri tespit edilirken belirtildiği üzere, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini ifade eden durumlar çoğunlukla hukuka aykırı olarak müstehcenlik ile ilişkilendirilmektedir. LGBTT içerikli arkadaşlık sitelerinin bile bu tutumlardan pay alması olanaklı gözükmemektedir. Özellikle travesti, transeksüel bireylerin müstehcenliği yanı sıra fuhuş ile anılıyor olması internet sitelerinde sansürü

¹³ http://www.kaosglidernegei.org/resim/kutuphane/dl/lgbtt_ih_raporu_2007.pdf

ifade özgürlüğüne aykırı olarak gündeme getirebilecek, önlem alınması gereken olası bir hak ihlali olarak tespit edilmiştir.

Bu tespitlere zemin hazırlayan vakıalar Komisyonun önüne (5651 sayılı) kanun yürürlüğe girmeden önce gelmiştir. Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği, İstanbul, Bursa, Ankara'daki İnternet kafelerde transeksüel, eşcinsel gibi kelime bazlı filtreleme programlarının kullanıldığını tespit ettiklerini belirtmiş ve bu tespitler sonrası bilgi edinme hakkı kapsamında İçişleri Bakanlığı'na başvurmuştur.”

Kaos GL Derneği tarafından İçişleri Bakanlığı'na konuya ilişkin yapılan 26.02.2007 tarih ve 11522 sayılı başvuru sonucu verilen cevapta, LGBTT temalı web sitelerinin tam anlamıyla hangi gerekçeyle internet kafelerden erişimlerinin engellendiğine yer verilmemiştir.

Raporda devamlı; **“Bu vakıa gibi bildirilen bir diğer vakıa da internet cafelerde yapılan araştırmalara dayanmaktadır. LGBTT bireylerin internet cafelerde yaptığı araştırmalarda, bilgilendirme, duyuru ve iletişim amaçlı olarak var olan LGBTT derneklerinin web sitelerinin ve aynı amaçlarla kullanımda olan başka web sitelerinin de filtre programlarınca engellendiğini farklı farklı zaman ve internet kafelerde gözlemlenmiştir”** ifadesine yer verilmiştir.

a) GABİLE ve HAYDİGARİ SİTELERİNE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ

Raporda belirtilen sansürlemeye ilişkin kaygılar çok geçmeden gerçekleşmiştir. 2009 yılında uygulamada bir ilk görülmüş ve Türkiye İletişim Başkanlığı tarafından 03.10.2009 tarihinde Gabile ve HaydiGari isimli LGBTİQ+ sitelerin yayınları durdurulmuştur¹⁴. Engelleme ulusal ve uluslararası basında da yankı bulmuş ve LGBTT Hakları Platformu tarafından 2009 yılında yayınlanan LGBTT Bireylerin İnsan Hakları raporuna yansımıştır. ¹⁵

b) ÜNİVERSİTELERDE VE KAMU KURULUŞLARINDA LGBTİQ+ SİTELERE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ

Bunun yanı sıra, kamusal alanda kullanılan bilgisayardaki filtreleme sistemleri ile LGBTİQ+ sitelere erişim pek çok üniversitede ve kamu kuruluşunda da engellenmiştir. **“5651 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra Haziran ayında Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nin tüm fakülte ve bölümlerinde internet üzerinden gey, lezbiyen, biseksüel, travesti ve transeksüel kelimelerini aramanın ya da bu kelimeleri içeren her türlü siteme erişimin engellenmekte olduğu tespit edilmiştir.**

Komisyon bileşenlerinden MorEl Eskişehir LGBTT Oluşumu'nun Eskişehir'de yürüttükleri “Engelleri Kaldırın” başlıklı kampanyası ve yine Komisyon bileşenlerinden Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği ve Lambdaistanbul Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Travesti, Transseksüel

¹⁴ hadigayri.com isimli internet sitesi 11 Mart 2011 tarihinde erişime açılmıştır (<http://bianet.org/bianet/lgbti/137165-kaos-gl-2011-insan-haklari-raporu-yayinlandi>)

¹⁵ <http://www.kaosglderneği.org/resim/kutuphane/dl/2009lgbthaklarirapor.pdf>

Kadın ve Erkekler Arası Dayanışma Derneği'nin yaptıkları resmi başvurular neticesinde erişime yönelik engelleme sona erdirilmiştir.”¹⁶

TBMM'deki bilgisayarlardan LGBTİQ+ sitelerine erişimin engellenmesi konusunda yapılan başvurular sonucu erişim engelinin kaldırılması Kaos GL 2011 İnsan Hakları Raporu'na şu şekilde yansımıştır;

“Ali Ekber Ertürk'ün haberine göre TBMM Başkanlığı aralarında LGBT dernekleri Kaos GL ve Lambdaİstanbul'un sayfalarının da bulunduğu bazı internet sitelerine yönelik 'erişim yasağını' kaldırdı. CHP Milletvekili Aylin Nazlıaka'nın girişiminin ardından yasağı kaldıran talimatın Meclis Başkanı Cemil Çiçek'ten geldiği öğrenildi.”¹⁷

Yukarıdaki örnekler internet yoluyla ifade özgürlüğü konusunda sergilenen genel tutuma örnekleme olması bakımından incelenmiş olup, konuya ilişkin mevzuat ile güncel örneklerle aşağıda yer verilecektir.

D- İNTERNET KULLANIMINA İLİŞKİN MEVZUAT

I-DOĞRUDAN İNTERNET KULLANIMINI DÜZENLEYEN MEVZUAT

İnternet sitelerinin içeriklerinin ne şekilde düzenleneceğine ilişkin farklı kanun ve yönetmeliklerde pek çok atıf mevcut olmakla birlikte, rapor kapsamında yalnızca doğrudan internet sitelerinin içeriklerine ilişkin düzenlenmiş mevzuat incelenmiştir.

1-İNTERNET YAYINLARININ DÜZENLENMESİ İLE İLGİLİ MEVZUAT

İnternet içerikleriyle ilgili en kapsamlı yasa, 04.05.2007 tarih ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'dur.

Kanunun **“Erişimin engellenmesi kararı ve yerine getirilmesi” başlıklı maddesindeki düzenleme şu şekildedir;**

MADDE 8- (1) İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

- 1) İntihara yönlendirme (madde 84),
 - 2) Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra),
 - 3) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190),
 - 4) Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194),
 - 5) Müstehcenlik (madde 226),
 - 6) Fuhuş (madde 227),
 - 7) Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228),
- suçları.”

Yukarıda değindiğimiz örneklerde görüldüğü üzere, LGBTİQ+ bireylerin var oluşlarını ifade ettikleri yayınlar, uygulamada “müstehcen” olarak değerlendirilerek

¹⁶ http://www.kaosgldernegi.org/resim/kutuphane/dl/lgbtt_ih_raporu_2007.pdf

¹⁷ <http://bianet.org/bianet/lgbti/137165-kaos-gl-2011-insan-haklari-raporu-yayinlandi>

engellenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nda dahi hangi fiillerin müstehcenlik olarak değerlendirileceğine ilişkin bir belirlilik yokken, TCK'daki müstehcenliğe ilişkin düzenlemeye atfen erişim engeli getirilebilmesi, LGBTİQ+ bireylerin var oluşlarına dair ifadelerinin müstehcenlik olarak değerlendirilme riskini getirmektedir.

Kanunun "Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi" başlıklı 8/A maddesinde; "(1) Yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, millî güvenlik ve **kamu düzeninin korunması**, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya bir kaçına bağlı olarak hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Başbakanlık veya millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine Başkanlık tarafından internet ortamında yer alan yayınlara ilgili olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Karar, Başkanlık tarafından derhâl erişim sağlayıcılara ve ilgili içerik ve yer sağlayıcılara bildirilir. İçerik çıkartılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereği, derhâl ve en geç kararın bildirilmesi anından itibaren dört saat içinde yerine getirilir.

(2) Başbakanlık veya ilgili Bakanlıkların talebi üzerine Başkanlık tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, Başkanlık tarafından, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde, karar kendiliğinden kalkar.

(3) Bu madde kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilir. Ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, internet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

(4) Bu madde kapsamındaki suça konu internet içeriklerini oluşturan ve yayanlar hakkında Başkanlık tarafından, Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulur. Bu suçların faillerine ulaşmak için gerekli olan bilgiler içerik, yer ve erişim sağlayıcılar tarafından hâkim kararı üzerine adli mercilere verilir. Bu bilgileri vermeyen içerik, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, üç bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(5) Bu madde uyarınca verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen erişim sağlayıcılar ile ilgili içerik ve yer sağlayıcılara elli bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilir." düzenlemesi getirilmiştir.

Madde içeriğinde yer alan "kamu düzeni" ifadesi ile, engellemeyi gerçekleştirecek yasa uygulayıcılara neyi içerdiği belli olmayan, sınırsız bir takdir yetkisi tanınmıştır. LGBTİQ+ bireylerin ifade özgürlüğünün garanti altına alınması için, haklarla ilgili kısıtlamalara zemin veren bu tip yasalarda, hakların ayrımcılık yapılarak yasaklanamayacağına ilişkin düzenlemeler getirilmesine ihtiyaç vardır.

30/11/2007 tarih ve 26716 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İlkeler" başlıklı maddesinde ise; "**(1) Yayınlar;**

b) Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlakî gelişimini zedeleyecek türden içeriklere yer vermemelidir." düzenlemesi getirilmiştir.

Bu maddede yer alan “ahlaki gelişimi zedeleyecek” ifadesi, LGBTİQ+ bireylerin aleyhine yorumlanma tehlikesi ihtiva etmektedir. Ahlak kavramının somut bir tanımının yapılmaması ve yasayı uygulayanlara geniş bir takdir yetkisi bırakılması, LGBTİQ+ bireylerin ifade özgürlüğüne karşı tehdit barındırmaktadır.

2-İNTERNET ALAN ADLARININ DÜZENLENMESİ İLE İLGİLİ MEVZUAT

İnternet alan adları ise; 07.11.2010 tarih ve 27752 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İnternet Alan Adları Yönetmeliği ve 21.08.2013 tarih ve 28742 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İnternet Alan Adları Tebliği ile düzenlenmiştir.

İnternet Alan Adları Yönetmeliği’nin 3-ğ maddesinde; **“Tahsise kapalı adlar listesi: Alt alan adları ile mevzuata, kamu düzenine ve genel ahlaka aykırı olma gibi sebeplerle tahsisine izin verilmeyen alan adlarından oluşan listeyi ifade eder”** düzenlemesi getirilmiştir.

İnternet Alan Adları Tebliği’nin “Tahsise kapalı ve tahsise kısıtlı adlar listesi” başlıklı 34. maddesinde ise; **“Mevzuata, kamu düzenine, ülke güvenliğine, genel ahlaka, sağlığa ve emniyete aykırı olma gibi sebeplerle tahsisine izin verilmeyen adlar ile dünyadaki tüm üst seviye alan adları ve “.tr” altındaki ikinci seviye alan adları Tahsise Kapalı Adlar Listesine alınır.”** düzenlemesine yer verilmiştir.

Bu düzenlemede yer alan ahlak tanımı, LGBTİQ+ bireylerin aleyhine yorumlanma tehlikesi ihtiva etmektedir. Yukarıda da değindiğimiz gibi, ahlak kavramının somut bir tanımının yapılmaması ve kavramın anlamının belirsiz olması idarecilere geniş bir takdir yetkisi bırakmakta, LGBTİQ+ bireylerin kendilerini ifade ediş biçimlerinin ahlaksız kabul edilerek yaptırıma maruz bırakılma riski doğurmaktadır.

Bu durum, Kaos GL, Pembe Hayat, Bursa Gökkuşuğu LGBT derneklerinin Medeni Kanunu’nun 56. maddesi hükmünde yer alan **“Hukuka veya ahlâka aykırı amaçlarla dernek kurulamaz”** düzenlemesine istinaden kapatılma durumuyla karşı kaşıya kaldıkları, Lambda İstanbul ve Siyah Pembe Üçgen LGBT dernekleri hakkında ise aynı madde hükmüne istinaden ahlaka aykırı oldukları gerekçesi ile kapatılmaları yönünde dava açıldığı gerçeğiyle beraber değerlendirildiğinde, ahlak kriteri ile alan adı tahsisinin engellenmesinin, LGBTİQ+ bireyler aleyhine uygulamalar gerçekleşmesi riski oluşturduğunu söylemek mümkündür.

3-İNTERNET KAFELERDE UYGULANAN FİLTREMELERLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

İnternet kafelerde filtre programı uygulaması İller İdaresi Genel Müdürlüğüne yayınlanan 26.04.2006 tarih ve 2006/38 sayılı genelgeyle uygulamaya geçmiştir. Bu genelgede;

“İnternet kafelerde, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü zedeleyici, genel güvenliği tehdit eden ve anayasal düzeni yıkma amacına yönelik siteler ile genel ahlaka aykırı içeriklere sahip kumar, bahis ve pornografik aykırı içeriklere sahip kumar, bahis ve pornografik içerikli, zararlı

alışkanlıkları ve şiddeti özendiren sitelere erişimin önlenmesinin, belirli türdeki sitelere erişimin engellenmesini sağlayacak filtre yazılımının kullanılmasının ve filtreleme programlarının sürekli olarak güncellenmesinin sağlanması” hükmü yer almaktadır.

Bu düzenlemede yer alan ahlak tanımı, yukarıda değindiğimiz nedenlerle, LGBTİQ+ bireylerin aleyhine yorumlanma tehlikesi ihtiva etmektedir.

Nitekim, 2007 yılında **LGBTT Bireylerin İnsan Haklarını İzleme ve Hukuk Komisyonu** tarafından yayınlanan LGBTT Bireylerin İnsan Hakları raporunda bu düzenlemeye ilişkin şu ifadelere yer verilmiştir; **“İfade ve örgütlenme özgürlüğünün LGBTT bireyler tarafından kullanımı çoğunlukla genel ahlak nedeniyle engellendiği için bu vakıa itibariyle de genelgenin bu hükmünün kullanılmış olabileceği sonucuna varılmıştır. Komisyon olarak ifade özgürlüğünün ihlal edildiği tespit edilmiştir.”**

İnternet kafelere ilişkin olarak İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin 44. maddesinde getirilen; **“İnternet kafelerde bulunan bilgisayarlarda bilgi ve beceri artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki oyunların oynatılması serbesttir. Bu işyerlerinde, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzene, genel güvenliğe ve genel ahlaka zararı dokunacak internet sayfalarına erişimin sağlanması yasaktır. Bu sayfalara girilmemesi için bilgisayarların bu tür yayınları yapan sayfaların kapatılmasını sağlayacak filtre yazılımlarının kullanımı zorunludur.”** düzenlemesi de, “genel ahlaka zararlı” tanımının neyi işaret ettiği belirsiz bırakıldığından, yine aynı şekilde LGBTİ yayınlara ilişkin engelleme tehdidi oluşturmaktadır.

II-İNTERNET YOLUYLA YAPILAN YAYINLARA İLİŞKİN KISITLAMA GETİREN MEVZUAT

Birinci bölümde bahsi geçen düzenlemeler, doğrudan internet yayınlarıyla ilgili düzenlemeler içermektedir. Doğrudan internet yoluyla yapılan yayınları düzenlemeyen ancak internet yoluyla yapılan yayınlamalara yaptırım uygulanmasını da içeren düzenlemelere ise aşağıda yer verilmiştir;

TÜRK CEZA KANUNU

Müstehcenlik

Madde 226 – (1) a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten,

b) Bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten,

c) Bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden,

d) Bu ürünleri, bunların satışına mahsus alışveriş yerleri dışında, satışa arz eden, satan veya kiraya veren,

e) Bu ürünleri, sair mal veya hizmet satışları yanında veya dolayısıyla bedelsiz olarak veren veya dağıtan,

f) Bu ürünlerin reklamını yapan,

Kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden kişi altı aydan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(3) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları kullanan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışı arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(4) Şiddet kullanılarak, hayvanlarla, ölmüş insan bedeni üzerinde veya doğal olmayan yoldan yapılan cinsel davranışlara ilişkin yazı, ses veya görüntüleri içeren ürünleri üreten, ülkeye sokan, satışı arz eden, satan, nakleden, depolayan, başkalarının kullanımına sunan veya bulunduran kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(5) Üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(6) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(7) Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak ve çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz.

“Müstehcenlik” tanımı, LGBTİQ+ bireylerin aleyhine yorumlanma tehlikesi ihtiva etmektedir. Müstehcenlik kavramının somut bir tanımının yapılmaması ve kavramın anlamının belirsiz olması, kanunu uygulayanlara geniş bir takdir yetkisi bırakmakta, LGBTİQ+ bireylerin kendilerini ifade etme biçimlerinin müstehcen kabul edilerek yaptırımı maruz bırakılması riski doğurmaktadır. Nitekim Kaos GL Dergisi’nin 28. sayısı, Kaos GL tarafından yayınlanan Aşkın L Hali kitabı ve Anıl Alacaoğlu’nun Üçüncü Sınıf Kadın kitabı, eşcinselliğe ilişkin içerikleri nedeniyle müstehcen bulunarak sınırlandırılmıştır.

Murat Volkan Dülger tarafından hazırlanan “İnternet İletişiminin Engellenmesinin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi ve 5651 Sayılı Yasayla Getirilen Düzenleme” başlıklı makalesinde müstehcenlik suçu hukuki açıdan şu şekilde değerlendirilmiştir;

“Burada belirtilmesi gereken bir önemli konu da yetişkinlerin yer aldığı pornografik materyallerin suç oluşturup oluşturmadığı sorundur. Bugün sosyo-ekonomik açıdan ve buna koşut olarak genellikle düşünce özgürlüğü açısından gelişmiş ülkelerde yetişkin pornografisine ilişkin materyallerin ve bunların dağıtılmasının suç oluşturmadığına yönelik yerleşik bir anlayış bulunmaktadır.... Buna göre yetişkin pornografisi aslında mağdursuz suç olarak görülmektedir. Suç olarak anılmasının nedeni ise geçmişten gelen ahlaki değerlere dayandırılmaktadır. Ancak burada mağdur olması gereken kişiler söz konusu resim ya da filmlerde manken ya da oyuncu olarak yer alan kişilerdir. Bu film ya da resimlerde yer alan oyuncular ise 18 yaşından büyük olmakta, bu çekimleri yapımcılarla imzalamış oldukları sözleşmeler gereğince ücret karşılığı yapmakta ve kandırılmaları ya da zorla bu çekimlere katılmaları söz konusu olmamaktadır. Dolayısıyla da ceza hukuku anlamında bir mağdur bulunmamaktadır.

Diğer yandan bu materyalleri tüketenler açısından ise, bunlar açıkta satılmadığı gibi ancak ve ancak 18 yaşın üstünde olan kişiler tarafından satın alınabilmekte ve izlenebilmektedir. Bu nedenle çocukların psikolojik gelişimlerinin bu materyaller tarafından etkilenmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu materyalleri izleyen yetişkin kişilerin mağduriyeti söz konusu değildir. Bu cinsel açıdan olgunluğa erişmiş kişilerin bilinçli bir tercihidir. Bunların üretilmesinin ve tüketilmesinin ahlaken doğru olup olmadığı ceza hukukunun ilgi alanına girmediği gibi devletin yetişkinleri böyle materyallerden korumak gibi bir görevi de bulunmamaktadır. Çünkü laik devlet vatandaşlarının cinsel hayatlarına ve isteklerine bir başka kişinin özgürlüğünü etkilemedikçe karışmaz, bu ancak dinsel kurullarla yönetilen bir rejimde mümkün olabilir. Bu nedenle laik bir devlete sahip olduğu iddiasında bulunan ülkemizde de bu tür eylemler suç olmaktan çıkarılmalı ve buna ilişkin koruma tedbirleri alınmamalıdır. Yoksa yakında mayolu ya da bikinili bayan resimlerinin bulunduğu web siteleri ya da iç çamaşırı veya naylon kadın çorabı tanıtımı ve elektronik satışı yapan sitelerin müstehcen olarak kabul edilmesi ve bu maddeye göre koruma tedbiri kapsamında erişimin engellenmesi ve bunların yöneticilerinin cezalandırılması mümkün olabilecektir. Ancak bu açıklamaların tamamı yetişkin pornografisine ilişkindir, çocuk pornografisi veya yetişkinlere ilişkin ürünlerden çocukların korunması kesinlikle bunun dışındadır. Devler çocukların bundan korunması için uluslararası sözleşmeler gereğince de sorumludur ve her türlü önlemleri almalıdır.

Bu konuda başlıca örneği Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uygulama oluşturmaktadır. Bu ülkede pornografik materyallerin sunumu düşünce özgürlüğü içinde değerlendirilmektedir. Buna göre, ABD'de " düşünce özgürlüğü" kavramına ilişkin en önemli düzenleme, ABD Anayasasında yer alan "Birinci Ek Madde" (first amendmend) dir. Birinci Ek Madde, içerik olarak değerlendirildiğinde, yalnızca ifade özgürlüğü ile sınırlı olmayıp; basın, toplantı, dilekçe ve dernek kurma gibi diğer özgürlükleri de içinde barındıran bir koruma maddesidir. ABD Anayasasına göre düşünce özgürlüğünün kaynağı, devletin halka olan ödevinin bir gereğidir. Yani devlet, hizmet görevi dolayısı ile bu özgürlükleri korumakla yükümlüdür."¹⁸

"Birinci Ek Madde ilk bakışta, özgürlüklere ilişkin olarak mutlak bir koruma sağlıyormuş izlenimi verebilir. Ancak mutlak koruma alanı sanıldığı kadar aksine, oldukça dardır. Özgürlüklerin belirli yöntem ve ölçütlerle sınırlandırılması esastır. Bu yöntem ve ölçütler içtihat yolu ile oluşturulur ve benzer durumlara uygulanmak üzere "test" olarak benimsenir. Birinci Ek Maddenin kapsamında korumaya alınan özgürlükler içinde düşünce ve ifade özgürlüğü büyük öneme sahiptir. ABD'nin ilk uygulamalarının bazı düşünce açıklamalarının "düşünce açıklaması" olarak görülmeksizin koruma dışı bırakılması yönünde ilerlemesi, Birinci Ek Maddenin alanını daraltmıştır. Pornografi de bu ilk uygulamalarda, "düşünce açıklaması" olarak görülmemiş ve koruma kapsamı dışında bırakılmıştır. Zamanla dinamik yorumlar getirilmiş ve Birinci Ek Maddenin daraltılan koruma kapsamı geniş şekilde değerlendirilmeye başlanmıştır. Pornografi de, gelişen dinamik yorum ile koruma kapsamında kendine yer

¹⁸ <http://www.dulger.av.tr/pdf/interneterisiminengellenmesi.pdf>

edinmiştir. Burada önemle üzerinde durulması gereken konu, pornografi ve müstehcenlik kavramlarının birbirinden ayrılmasıdır. Miller vs. California kararında, müstehcenlik ve pornografi tanımları yapılmış ve Birinci Ek Madde kapsamında korumanın sınırları belirlenmiştir. Buna göre, izleyene cinsel tahrik yaratma amacı ile sunulan açık seçik ifade ve görüntüler “pornografi” olarak tanımlanırken; ahlaksız, rahatsız edici, iğrenç, cinsel istismar barındıran ifade, görüntü veya eylemler “müstehcenlik” kapsamında değerlendirilmiştir. Burada oluşturulan ayırım, Birinci Ek Maddenin koruma alanını da belirlemektedir. O halde, pornografi düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında genel korumadan yararlanabilecekken; müstehcenlik genel korumadan yararlanamayacaktır. Bu ikili ayrımı belirlemek adına, mahkeme kararı ile “Miller testi” oluşturulmuş ve ölçüt belirlenmiştir. (Miller v. California, 413 U.S. 15, 1973) Miller Testinde içerik değerlendirmesi yapılır ve içerik olarak şu özelliklere sahip ifade, görünüm veya fiil “müstehcen” olarak tanımlanır: politik, artistik ve gerçek anlamda bilimsel değerlerin eksikliği; müstehcenliğe ilişkin toplumsal standartların ihlal edilmesi ve yalnızca kişinin ahlak dışı menfaatlerine hitap edilmesi. Ancak görüldüğü üzere bu ölçüt de son derece belirsiz sınırlar çizmektedir. Pornografinin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi, pornografi yolu ile yapılan ifadeyi hiçbir sınırlama olmaksızın mutlak korunan bir alan içinde olarak düşündürmemelidir. Çocuk istismarı ve çocukların cinsel obje olarak görülmesi üzerine kurulu çocuk pornosunun zamanla yaygınlaşması, pornografi sınırları konusunda insanları düşünmeye sevk etmiştir. Nitekim bugün için, çocuklar ve yetişkin olmakla beraber, rızası dışında şiddet yolu ile pornografiye model veya obje olmaya zorlanan kadınlar, pornografinin ifade özgürlüğü ile olan sınırlarını belirlemektedir.”¹⁹

Türkey Henkoğlu ve Bülent Yılmaz tarafından yayınlanan “İnternet Erişim Özgürlüğünün Kısıtlanması: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme” isimli makalede ise aşağıdaki tartışmalara yer verilmiştir;²⁰

“İkinci Dünya Savaşı yıllarından itibaren müstehcenlik, politika, sosyal ve din alanlarında bilgi merkezlerinde yoğun olarak uygulanan sansürün günümüzde bilgi kaynaklarının daha fazla bulunduğu internet üzerinde uygulandığı görülmektedir (Oppenheim ve Smith, 2004). Ancak internet sansürü ülke, kültür ve içeriğe (çocuk pornografisi, terörizm, kumar vb.) bağlı olarak değişen yeni ve önemli bir olgudur (Al-Saqaf, 2010). İnternete ilişkin “filtreleme” deyimini ise, bir otorite tarafından uygulandığında sansür ile aynı anlamı taşımakta ve çoğu zaman sansür uygulamasının teknik ifadesi olarak kullanılmaktadır.

Toplum ahlakının korunması, çocukların korunması ve güvenlik gibi gerekçelerle birçok ülkede çocuk istismarı, şiddet, ırkçılık, uyuşturucu, kumar, terörizm ve pornografik içeriğe filtre uygulanmaktadır (Bothma, 2010). Demokratik toplumlarda filtreleme sorumluluğu, kullanıcının kendi iradesi ile yapacağı tercihlere bırakılmaktadır. Tartışmaların özünü, internet sansürünün

¹⁹ Öykü Didem Aydın, Üç Demokraside Düşünce Özgürlüğü ve Ceza Hukuku, C.İ, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 55, 58, 62, 82.

²⁰ <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/e-bulten/dosyalar/file/Aralik2013/henoglu.pdf>

varlığının kabullenilmesi ve hangi durumda erişim engellemesinin uygulanacağı konusu oluşturmaktadır.

Müstehcenliğin ve pornografik içeriğin neler olduğunun tanımlanamadığı noktada, internet sansürünün tanımının yapılabilmesi güçtür (Jones, 1999). Malley'e (Malley, 1990, s.21) göre sansürün hangi ölçüde uygulanacağı, politik düşünceye bağlı olarak değişmektedir. Bu noktada aynı otorite tarafından uygulanan ve özgürlüğü kısıtlayan sansür ile erişim engelleme arasındaki farkın da dikkate alınması önemlidir. Engelleme, toplum içerisinde etik olarak yayılması istenmeyen bir etkinliğin durdurulması için konulmuş kesin ve açık kurallardır. Sansür ise, bireylerin ya da toplumun düşünce ve ifadesini baskı altına alan bir yaklaşımdır. Bu yönü ile sansür, otoritenin kaygılarını gidermede kullanılan daha katı bir tutumun yansımasıdır (Prabhat, 2011).

Sansür ile erişim engelleme arasındaki anlamsal ve uygulamadaki farklılık erişim engellemelerini meşru hale getirmektedir. Bu nedenle, otoriteler sansür uygulamalarını da "erişim engelleme" ifadesiyle ve yasal düzenlemelere dayandırarak hayata geçirmektedirler.

... Müstehcenlik kavramının belirsiz olması, katalog suçların dışındaki suçlarla nasıl mücadele edileceğinin belirsizliği, zararlı içeriğin engellenmesi yerine tüm siteye erişimin engellenmesi, site sahibine savunma hakkı tanınmaması ve kapatma ile ilgili bilgi verilmemesi, 5651 Sayılı Kanun içinde yeniden gözden geçirilmesi gereken ve Türkiye'nin sansür konusunda sicilini olumsuz etkileyen alanları oluşturmaktadır.

... Yasal düzenlemelere bağlı olarak TİB tarafından servis sağlayıcıların filtrelemeye ilişkin uymalarını istediği kısıtlamalar, hosting hizmetlerinde kullanılması yasaklanan sözcüklerle ilgili listenin içeriğine bağlı olarak sansür uygulamasına dönüşebilmektedir (NTVMSNBC, 2011). Erişim engellemelerine ilişkin diğer önemli konu ise alınan engelleme kararlarının büyük bölümünü oluşturan müstehcenliktir. TCK'nın 226. maddesi'nde (Türk Ceza Kanunu, 2004) ve 5651 Sayılı Kanunda katalog suçlar arasında bulunan müstehcenliğin ve çocuk pornografisinin tanımı, Türk Hukuk Mevzuatında açık olarak yer almamaktadır. Müstehcenlik konusunun kapsam ve içeriği hakkında fikir veren hukuk kaynakları olarak Yargıtay içtihatları kullanılabilir. Fakat bu konuda da TİB tarafından nasıl bir yöntem izlendiği de açık değildir. Bu nedenle hatalı uygulamaların olabileceği değerlendirilmektedir. Oysa çocuk pornografisi konusunda hassas olan AB düzenlemelerine bakıldığında, bu kavramın mevzuat içerisinde 2001 yılında açıklandığı görülmektedir (European Commission, 2001). Benzer şekilde, Birleşmiş Milletler tarafından Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ek olarak 2000 yılında hazırlanan ve Türkiye'nin 2004 yılında imzalamış olduğu protokolde de çocuk pornografisinin tanımı açık olarak yer almaktadır (CRİN, 2000).²¹

²¹ Çocuk pornografisi; çocuğun cinsel amaçla teşhir edilmesi ya da çocukların gerçek veya gerçek dışı olarak cinsel aktivitelerde bulunuyor gibi gösterilmesidir.

Yukarıda değinilen hukuki tartışmalarda verilen örnekler değerlendirildiğinde de görüleceği üzere, müstehcenlik düzenlemelerinin hangi eylemleri içerip içermediği konusunda kriterlerin belirlenmesi LGBTİQ+ bireylerin ifade özgürlüğünü doğrudan etkileyen bir durum olup, bu hususta kriter belirlenmesi “Kanunsuz ceza olmaz” evrensel hukuk prensibi gereğince de zorunludur.

E- LGBTİQ+ SİTELERE ERİŞİMİN ENGELLENMESİNE İLİŞKİN GÜNCEL ÖRNEKLER

İnternet kullanımının artmasıyla LGBTİ bireylere yönelik internet sitelerinde de artış gözlenmektedir. Bu artışla beraber LGBTİ sitelere yönelik erişim engellemeleri de artmaktadır.

Konuya ilişkin olarak Kaos GL internet sitesinde yer alan 02.06.2015 tarihli Yıldız Tar’ın haberine göre; “

I-MEKAN TANITIMI VE HABER PAYLAŞIMI YAPAN SİTELERE YÖNELİK ENGELLEMELER

“Eşcinsel ve trans mekan tanıtımlarının yer aldığı, çeşitli haber paylaşımlarının yapıldığı www.gaylez.com 9 Nisan’da, www.travestice.com 7 Mayıs’ta, www.travestisitesi.com ve www.turkgaybar.com siteleri 26 Mayıs’ta ve son olarak www.istanbulgay.com sitesi ise 27 Mayıs’ta Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından kapatıldı. İdari tedbir uygulanan sitelere Türkiye’den erişim tamamen engellenmiş durumda.

Sitelerin belli içeriklerinin engellenmesi yerine tamamının kapatılması dikkat çekerken, 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele edilmesi Hakkında Kanun” kapsamında sansüre uğrayan sitelerin sayısı artıyor.”²²

Konuya ilişkin yine Kaos GL internet sitesinde Yıldız Tar imzalı yayınlanan 17.08.2015 tarihli haberde, GayMag isimli internet sitesine erişimin engellenmesi ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir;

“Eşcinsel kültür, yaşam ve magazin sitesi Gaymag, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) tarafından idari tedbir uygulaması ile erişime kapatıldı.

Sansürün ardından sosyal medya hesabından bir açıklama yayınlayan Gaymag, “Adresimize henüz hangi içerik olduğunu bilmediğimiz bir içerik sebebiyle TİB tarafından alınan bir idari karar ile tedbir konulmuştur” dedi.

Gaymag’e sansüre ilişkin Kaos GL Derneği ve Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV) hukuki destek sağlıyor. İki kurumun birlikte yürüttüğü “Çeşitlilik ve Stratejik Davalama Ağı” projesi kapsamında site yöneticilerine danışmanlık verildi. Sansür kararına ilişkin yürütmeyi durdurma talepli iptal davası da açılacak.

²² <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=19548>

*Gaymag'in engellenmesine ilişkin KaosGL.org'a konuşan TOHAV Avukatı Meryem Kavak, "Tedbirin içeriği bize bildirilmedi. Hangi katalog suçtan ötürü tedbir kararı alındığını bile bilmiyoruz. Yürütmeyi durdurma talepli iptal davası açacağız. TİB bütün hukuk ilkelerine aykırı davranarak fiili bir durum yaratıyor" dedi.*²³

II-GRINDER SİTESİNE YÖNELİK ENGELLEME

LGBTİ içerikli Grindr sitesinin de, İstanbul Anadolu 14. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 26.08.2013 tarih ve 2013/406 D. İş sayılı kararına dayanılarak, BTK tarafından erişimine engel konulmuştur. Süreç, bir kişinin, www.grindr.com internet sitesinde kişisel bilgilerinin rızası dışında yayımlandığı gerekçesiyle savcılığa başvurusunun ardından İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından söz konusu İnternet sitesinin erişime engellenmesi talebiyle İstanbul Anadolu Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvurusuyla başlamıştır. İstanbul Anadolu 14. Sulh Ceza Mahkemesi 26.08.2013 tarih 2013/406 D. İş sayılı kararıyla www.grindr.com internet sitesinin erişimin engellenmesine karar vermiştir. Mahkeme, erişim engelleme kararının gerekçesi olarak "www.grindr.com eşcinsel üyelerin bulunduğu arkadaşlık sitesinin kurulduğu anlaşıldığından, 5651 Sayılı Kanunun 8/5-6 maddesinde öngörülen fuhuş ve müstehcenlik içerdiğinden ilgili site hakkında erişimin engellenmesine" ifadesini kullanmış ve hukuki gerekçesini 5651 Sayılı Kanun'un 8/5-6 olarak belirtmiştir.

Kaos GL Derneği Yönetim Kurulu üyesi Umut Güner, kullanıcı sıfatıyla erişimi engelleme kararına karşı 29.01.2015 tarihinde İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği aracılığıyla İstanbul Anadolu 4. Sulh Ceza Hakimliği'ne itiraz etmiştir. Yapılan itirazın ardından İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği 16.02.2015 tarih ve 2015/841 D. İş sayılı kararıyla itirazı reddetmiştir. İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği kararın gerekçesinde "*Kapatılan İstanbul Anadolu 14. Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararına Fırat Söyle ve Siyah Pembe Üçgen İzmir Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları ve Ayrımcılığa Karşı Dayanışma Derneği vekili Av. Kerem Dikmen tarafından itiraz edilmiş ve İstanbul Anadolu 17. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 01.10.2013 tarih ve 2013/226 D. İş sayılı kararı ile itiraz reddedilmiş ve karar 01.10.2013 tarihinde kesinleşmiştir. Usulüne uygun şekilde kesinleşen kararda yasaya ve oluşa aykırı bir yan bulunmadığı itirazın yersiz olduğu kanaatine varıldığı*" belirtilmiştir.

Bu karara karşı aşağıdaki argümanlarla Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunulmuştur;

"İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bir kişinin başvurusu üzerine 2013/105037 Soruşturma Numarası ile devam eden soruşturma dosyası 17.02.2014 tarihinde zamanaşımı bürosuna gönderilmiştir. Şüphelilerin açık kimliğinin tespit edildiği ve savunmalarının alındığı veya zamanaşımı süresi olan Temmuz 2021 tarihine kadar dosyanın açık kalmasına karar verilmiştir.

Grindr 2009 yılında oluşturulmuş, 192 farklı ülkede 7 milyonun üzerinde üyesi bulunan, dünyanın en popüler ve en geniş eşcinsel erkek ağıdır. Her gün yaklaşık

²³ <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=20028>

olarak 10.000 yeni üye Grindr'a katılmaktadır. Grindr şirketinin Twitter hesabının 60 binin üzerinde takipçisi vardır Grindr cep telefonlarına indirilerek kullanılan, konum tabanlı bir uygulamadır. Bu uygulamayla birlikte Grindr kullanıcısı kendisine en yakın olan kullanıcıları görebilmekte ve onlarla iletişim kurabilmektedir. Kişisel bilgilerin ne kadarının diğer kullanıcılarla paylaşılacağı tamamen kullanıcının inisiyatifindedir.

Grindr gizlilik politikaları gereği sadece 18 yaşını doldurmuş olanlar (reşit olma yaşının 21 olduğu ülkelerde 21 yaşını doldurmuş olanlar) Grindr'a üye olabilmektedir. Ayrıca kişisel bilgi, fotoğraf, konum vs gibi paylaşımlar üyelerin izin verdiği kişilerle paylaşılmaktadır (<http://grindr.com/privacy-policy>). Bunun yanı sıra profil fotoğraflarında herhangi bir müstehcen görüntü, uyuşturucu, uyuşturucu kullanmaya yarayan alet, silah, herhangi bir web sitesi referansı, 18 yaşından küçük birinin görüntüsünün ya da başkasına ait fotoğrafların kullanılması yasaklanmıştır. Aynı şekilde yine Grindr politikaları gereği; profil mesajlarında cinsel içerikli, ırkçı, gerici, nefret ve şiddet vs içeren söylemler ile uyuşturucu, alkol, tütün ürünleri, açıkça cinselliğe referans yapan veya korunmasız cinsel ilişkiyi öven söylemlerin yer alması yasaklanmıştır. Grindr hesaplarından sadece sosyal paylaşım ağları facebook, twitter ve instagram hesaplarına link verilmesine izin verilmekte onun dışında herhangi bir hesap ya da İnternet sitesine link verilememektedir. Bu kurallara uyulmaması durumunda hesabın sürekli olarak bloke edilmesi söz konusudur. (<http://grindr.com/profile-guidelines>)

Grindr hesabı oluşturulmadan önce imzalanması gereken sözleşme şartlarına bakıldığında, herhangi bir şekilde müstehcen, özel hayatın gizliliğini ihlal eden, yasaklanmış herhangi bir içeriği olan hesabın oluşturulmayacağı peşinen kabul edilmektedir. Aksi durumda Grindr yönetimi tarafından hesabın sürekli olarak kapatılacağı yine sözleşme şartlarında yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu politikalara ve yasaklara uymayan hesaplar için şikayet mekanizması da mevcuttur. Kişiler ister posta isterlerse de elektronik posta yoluyla şikayetlerini iletebilmektedirler. (<http://grindr.com/terms-of-service>)

Erişim engelleme kararında mahkeme "www.grindr.com eşcinsel üyelerin bulunduğu arkadaşlık sitesinin kurulduğu anlaşıldığından, 5651 Sayılı Kanunun 8/5-6 maddesinde öngörülen fuhuş ve müstehcenlik içerdiğinden ilgili site hakkında erişimin engellenmesine" ifadelerini kullanmaktadır. Fakat sitedeki hangi içeriğin müstehcen veya fuhuş niteliği taşıdığı Mahkeme kararında belirtilmemekte, sitenin salt eşcinsel üyelere oluşması fuhuş yapıldığına, içeriğin müstehcen olduğuna delalet etmektedir. Grindr politikaları gereği TCK md 226'da tanımlanan müstehcenlik suçu ya da TCK md 227'de tanımlanan fuhuş suçunun söz konusu cep telefonu uygulaması aracılığıyla işlenmesi mümkün değildir. Bu tip eylemlerin yapıldığı hesaplar sürekli olarak Grindr yönetimi tarafından kapatılmaktadır.

Bir kişinin cinsel yönelimi, AİHS (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)'nin 8. maddesi ve Anayasa'nın 17. maddesi tarafından korunmaktadır. AİHM'e (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) göre, cinsel yönelim bir kişinin özel hayatının en mahrem alanını oluşturmaktadır. (bkz. Smith ve Grady/BK nos. 33985/96 ve 33986/96, para. 71 ve 89, ECHR 1999-VI; S.L./ Avusturya, no. 45330/99, para. 37, ECHR 2003-I; Salgueiro da Silva Mouta/ Portekiz, no. 33290/96, para. 23 ve 28, ECHR 1999-IX) Bu nedenle, Sözleşmenin 8. maddesinin 2. fıkrası uyarınca bu alana yapılacak müdahalenin meşru sayılabilmesi ancak özellikle ciddi gerekçelerin (particularly serious reasons)

varlığı halinde mümkündür (Smith ve Grady/BK, para. 89). Bu ciddiyet testinin ne kadar yüksek bir eşik olduğunu göstermek açısından Smith ve Grady davasını hatırlatmak yeterlidir. Anılan davada, başvuruçuların salt eşcinsel olması nedeniyle ordudan atılması bu testi yerine getirmek için uygun görülmemiştir. Grindr sitesine erişimi engelleyen mahkeme, eşcinsellik varsa fuhuş ve müstehcenlik suçları vardır varsayımından hareket etmektedir.

Mahkeme kararı yine AİHS'nin 3. maddesinde düzenlenen işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağına da aykırıdır. Bir kişinin; salt ırk, etnik köken, cinsel yönelim nedeniyle farklı muameleye tabii tutulması AİHS içtihadına göre Sözleşmenin 3. maddesi anlamında aşağılayıcı muameleye vücut verebilir (Bkz. East African Asians/BK, no. 4403/70 vd., para. 207; Abdulaziz, Cabales ve Balkandali/BK, 28 Mayıs 1985, Series A no. 94, para. 90-91). Mahkeme eşcinsel azınlığın, heteroseksüel çoğunluk karşısında bir önyargı rejimi ile karşı karşıya kalmasının da 3. madde kapsamında değerlendirilebileceğini belirtmiştir (Bkz. Smith ve Grady, para. 121).

Anayasa Mahkemesi'ne göre, "**tedbir niteliğinde dahi olsa, bir kullanıcı tarafından paylaşılan içerik nedeniyle sitenin tamamının erişime kapatılması halinde bütün bireysel kullanıcıların siteden yararlanması imkansız hale gelmektedir**" (AYM, E. 2014/4705, 29.5.2014, para 40). AİHM, Ahmet Yıldırım kararında, benzer şekildeki tedbir kararlarının "keyfi sonuçlar doğurduğunu ve bu bağlamda, sadece ihtilaf konusu siteye erişimin engellenmesinin hedeflendiğinden söz edilemeyeceğini" ve "belirli bir siteye erişimin engellenmesine ilişkin tedbir kararının genel bir engelleme aracı olarak kullanılmasını önlemek için iç hukukta herhangi bir güvence" sunulmadığını 5651 Sayılı Kanun'un 8'inci maddesi ile ilgili olarak karara bağlamıştır (Ahmet Yıldırım/Türkiye, B.No: 3111/10, 18.12.2012, para 68).

Anayasa Mahkemesi birçok kararında, temel hakların sınırlandırılmasında Anayasanın 13. maddesinde gösterilen ölçülülük ilkesinin tanımını yapmıştır. Buna göre Ölçülülük ilkesi, "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik", getirilen kuralın, ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "gereklilik", getirilen kuralın, ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve "orantılılık" ise getirilen kural ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. (Bkz. örn. E. 2013/99, K. 2014/61, k.t. 27.3.2014)

Bir kişinin mağduriyetinin giderilmesi; mağduriyetine yol açan ve suç olduğu iddia edilen eylemleri gerçekleştirenlerin yakalanması ve bu bilgilerin yer aldığı hesabın kapatılmasıyla mümkün iken gereksiz olarak İnternet sitesinin tümüne erişim ve uygulamanın Türkiye'den kullanımı durdurulmuştur. Grindr sitesine erişimin tümünden engellenmesi, kişilik haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle şikayette bulunan şahısla hiçbir ilgisi bulunmayan binlerce kişinin Grindr uygulamasını kullanması da engellenmiştir. Bu anlamda, anılan önlemin Anayasa Mahkemesi'nin tarif ettiği şekilde elverişli bir önlem olmadığı açıktır.

Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) 02.04.2014 tarihli (Başvuru No: 2014/3986) kararında "sınırlama amacı ile aracı arasında adil bir dengenin gözetilmesi şeklinde tarif edilen ölçülülük ilkesi ile daha az sınırlayıcı ya da daha hafif tedbirlerle sınırlama amacına ulaşılması mümkün olduğu halde hak ve hürriyetleri daha çok sınırlayan,

haklardan yararlanacak kişilere daha ağır yükümlülükler getiren düzenlemelerin önlenmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla belli bir amaca ulaşmak için alınan sınırlayıcı tedbir, gereğinden ağır ve katı ise o sınırlama ölçülü olmayacağı gibi demokratik toplum düzenine de uygun bir sınırlama olmayacaktır” denilmiştir. Yine AYM'nin 27.05.2014 tarihli (Başvuru No: 2014/4705) kararında “somut olay bağlamında, anılan siteye erişimin engellenmesinin gerekçesi olarak gösterilen içerikler ile bireysel kullanıcı niteliğindeki başvuru sahipleri arasında bir bağlantı bulunmadığı gibi, kendilerinin kullanıcı oldukları sitelerde erişimin engellenmesine konu bir içeriğin olduğuna dair herhangi bir iddianın da bulunmadığı görülmektedir” ifadelerine yer verilmiştir. AYM'nin anılan kararında, kanunen öngörülen sınırlı sebeplerle ve meşru amaçlarla, demokratik toplum düzeninin gerekleri gözetilerek, sınırlama amacı ile aracı arasında ölçülü bir dengenin gözetilmesi ve hakkın özüne dokunulmaması gerektiğinin altı çizilmiştir. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Ahmet Yıldırım/Türkiye (Başvuru No: 3111/10) kararında; Denizli Sulh Ceza Mahkemesi'nin soruşturma konusu siteyi bloke etmek için uygulanabilecek daha hafif nitelikli bir tedbir kararının varlığını araştırmaksızın TİB'in kendisine sunduğu talebe atıf yaparak, doğrudan “Google Sites” isimli yer sağlayıcısını tümüyle erişime kapatıldığına altını çizmiş aynı zamanda hâkimlerin, özellikle “Google Sites”a erişimin tamamen engellenmesi gerekliliğini değerlendirerek, ihtilaf konusu olaydaki çeşitli yararlar arasındaki dengeyi araştırmaya çalışmadıklarını kaydetmiştir. Mahkeme söz konusu tedbir kararının keyfi sonuçlar doğurduğunu, ayrıca siteye erişimin engellenmesine ilişkin hukuki kontrolün, kötüye kullanma durumlarından kaçınmak amacıyla yeterli şartları taşımadığını belirtmiştir.

Mahkemenin Grinder sitesine erişimi engellemek konusunda verdiği kararda "hukuksal gerekçe" yoktur. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması Anayasa'nın 141. ve 36. maddeleri ile AİHS m. 6 uyarınca bir zorunluluktur. Nitekim Anayasa'daki hakların etkili bir biçimde korunması için, davaya bakan mahkemelerin Anayasa'nın 36. maddesine göre “ tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi” olup (AYM B.No:2014/1440, 26.02.2015, para.58, ve AYM B. No: 2013/7800, 18/6/2014, para. 30; Dulaurans/Fransa, no: 34553/97, 21/3/2000, para.33), mahkemelerin başvuru sahiplerinin iddialarına yanıt vermektense ve başvuru sahiplerinin temel şikayetlerini incelemektense kaçınmaları halinde, adil yargılanma hakkının önemli gerekliliklerinden biri olan mahkemelerin kararı gerekçelendirme yükümlülüğüne aykırı hareket edilmiş olacaktır (AYM B. No: 2014/1440. Para.58,59, Kuznetsov/Rusya, no. 184/02, 11/4/2007, para 84-85). Kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlayan gerekçeli karar hakkı (AYM B. No: 2014/1440. para.59) usuli bir güvence olmanın yanında yargıya güven duyulması, kişilerin savunma haklarını ve etkili başvuru yollarını kullanabilmesi bakımından kilit önemdedir (Boldea/Romanya, no: 19997/02, 15.02.2007; Nur Radyo ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş./Türkiye (No. 2), no: 42284/05, 12.10.2010; Cumhuriyet Vakfı/Türkiye no: 28255/07, 08.10.2013). Nitekim Mahkeme kararlarının gerekçeli olması aynı zamanda Anayasa'nın 141. Maddesi'nde açık bir zorunluluk olarak düzenlenmiş olup ve bu hak arama özgürlüğünün bir koşulu olarak görülmektedir. Dolayısıyla gerekçesiz Mahkeme kararları adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde olacaktır (AYM 2013/307, 16/5/2013; 2012/1034, 20/3/2014).

İstanbul Anadolu 14. Sulh Ceza Mahkemesi erişimin engellenmesi kararında açıkça söz konusu İnternet sitesinin ve bu site ile ilgili servis ve uygulamanın eşcinsel üyelerinin olduğunu belirtmiş söz konusu İnternet sitesinin genelinde yer alan hangi

*içeriğın 5651 Sayılı Kanununun 8/5-6 maddesinde sayılan müstehcenlik (TCK md 226) ve fuhuş (TCK md 227) suçları oluşturduğuna dair **herhangi bir gerekçe göstermemiştir**. Başka bir ifadeyle hangi eylemlerin bu iki suçu oluşturduğuna dair herhangi bir gerekçe sunulmamış, doğrudan eşcinsellik suç kabul edilmiş ve eşcinsel erkeklerin kullanıcıları olduğu bir uygulamanın fuhuş ve müstehcenlik suçunu oluşturduğuna kanaat getirilmiş, doğrudan eşcinsellik fuhuş ve müstehcenlik olarak algılanmıştır. Bu karara yapılan itiraz da, bu hususlara dikkat çekilmesine rağmen İstanbul Anadolu 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından gerekçesiz olarak reddedilmiştir.”²⁴*

III-KAOS GL SİTESİNE YÖNELİK İÇERİK ENGELLEMESİ

Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği'nin 29.08.2016 tarihli ve 2016/4509 D. İş sayılı kararı ile Kaos GL sitesinde yer alan <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=7159> linkine erişim engeli konulmuştur.

Bu erişim engeline karşı Kaos GL Derneği tarafından aşağıdaki argümanlarla Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi'ne itiraz edilmiş olup, başvuru sonuçlanmamıştır;

“S.Ç. internet üzerinden iş başvurusunda bulunduğu kuruluş tarafından ilk olarak başvurusunun kabul edildiği ancak zorunlu askerlikten muaf olma sebebinin sorulması üzerine eşcinsel olduğunu beyan etmesinin üzerine iş başvurusunun kabul edilmediği ve ayrımcılık yapıldığı gerekçesiyle İstanbul Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu'na başvuru yapmıştır. Yapılan başvurunun ardından İl İnsan Hakları Kurulu mevcut olayda kuruluşun cinsel yönelim ayrımcılığı yaptığına ilişkin olarak karar vermiştir.

Bu sürece ilişkin olarak S.Ç. röportaj yapılmış ve bu röportaj 16.06.2011 tarihinde Kaos GL Derneğinin web sitesinde yayınlanmıştır.

05.05.2016 tarihinde kuruluş tarafından <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=7159> URL adresinde yer alan 15.06.2011 tarihli haberin, tek taraflı ve gerçeğe aykırı olarak hazırlandığı ve yayınlandığı, yargıya taşınan konuya ilişkin olarak mahkemenin, iddiaların bahsinin geçtiği idare kararının iptaline karar verdiği ve yanlı ve tek taraflı hazırlanan haberin müvekkilinin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu, doğru olmadığı gerekçesiyle kaldırılması talebi Derneğimizin web@kaosgl.org adresine e-mail ile ihtar edilmiştir.

*Bahsi geçen ihtarla ilişkin olarak kuruluşa yine e-mail ile 06.05.2016 tarihinde bildirim yapılmış; söz konu haberin kaynağının İstanbul Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu kararına dayandığı ve haber kaynağında herhangi bir yalan ve kişilik haklarına saldıran bir ifadenin yer almadığı, bu nedenle ilgili haberde hukuka aykırı bir içerik bulunmadığından kaldırılmayacağı ancak İstanbul Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu'nun verdiği kararın iptal edilmesi gelişmesini editör notu olarak habere ekleneceği belirtilmiştir. Yine 06.05.2016 tarihinde **“Editör notu: T.C. İstanbul Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu'nun 3 Haziran 2011'de açıklanan 25689 sayılı ayrımcılık yapılmıştır kararı, İstanbul 2. İdare Mahkemesi tarafından "eksik inceleme ve araştırmaya dayalı olarak tesis edilen işlemde hukuka uyarlılık bulunmadığı" için 22 Şubat 2016'da iptal edilmiştir.”** İfadesi*

²⁴Umut Güner, 2015/5566 sayılı Anayasa Mahkemesi Başvurusu, Av. Hayriye Kara-Av. Kerem Altıparmak-Av. Yaman Akdeniz

habere eklenmiştir. Ayrıca haberde yer alan İstanbul Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu kararı da habere eklenmiştir.

26.08.2016 tarihinde kuruluş tarafından anılan içerik erişiminin engellenmesi talebiyle Sulh Ceza Hakimliği'ne başvuru yapılmış ve Ankara 4. Sulh Ceza Hakimliği tarafından 29.08.2016 tarihinde içeriğin erişiminin engellenmesine karar verilmiştir.

5187 sayılı Basın Kanununun 3. maddesinde de belirtildiği üzere basın özgürlüğü bilgi edinme ve bilgiyi yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarından oluşmaktadır.

Erişimi engellenen <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=7159> URL adresinde yer alan haberde bir ayrımcılık iddiası bulunmaktadır. Üstelik kişi bu ayrımcılığa ilişkin olarak İstanbul İl İnsan Hakları Kurulu'na başvuruda bulunmuş ve başvurunun ardından ayrımcılık yapıldığına ilişkin karar verilmiştir.

Habere adı geçen kuruluş, 1999 yılında kurulmuş Türkiye'de ve yurtdışında şubeleri bulunan ve 100'ün üzerinde çalışanı olan bir şirkettir. Söz konusu ayrımcılık iddiasının ve bunun üzerine verilen kararın kamuoyu ile paylaşılmasında kamu yararı bulunmaktadır.

Basın özgürlüğü Anayasa'nın 28. Maddesinde düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanununun 24. maddesi anlamında kişilik hakkına saldırıdan söz edebilmek için saldırının hukuka aykırı olması gerekir. Söz konusu erişim engellenen haber içeriği incelendiğinde kamu yararı olduğu kuşkusuzdur. Çünkü haberin içeriği istihdam alanında bir kişinin "cinsel yönelimi" nedeniyle ayrımcılığa uğramasına ilişkindir. Üstelik haber içeriğinde ayrımcılık yaptığı söylenen şirkete yönelik herhangi bir itibarsızlaştırma söz konusu değildir ve günceldir.²⁵

F-KÜRESEL KULLANIMDA OLAN İNTERNET SİTELERİNİN TÜRKİYE'DE LGBTİQ+ BİREYLERE YÖNELİK UYGULADIKLARI SANSÜR

Türkiye'de internet siteleri içeriklerine ilişkin katı sansür uygulamaları yalnızca devlet uygulamaları olarak kalmamaktadır. Dünya çapında kullanıcıları olan internet sitelerinin de, kendilerine uygulanacak yaptırımlardan çekinerek, Türkiye'de daha sansürcü uygulamalar ortaya koydukları gözlenmektedir.

Bunun çarpıcı bir örneği, Facebook sitesi tarafından Kaos GL haberlerine uygulanan sansürde görülmüştür. Kaos GL sitesinde 29.07.2015 tarihinde yayınlanan habere göre;

“Facebook Türkiye Yönetimi, KaosGL.org'un “Homofobiye karşı çırılçıplak” başlıklı haberini sansürledi. Topluluk kurallarına uymadığı gerekçesiyle sansürlenmiş haber paylaşımından kaldırıldı.

Haber, Brezilya'da eşcinsel bir çiftin homofobiyi protesto etmek için Sao Paulo Paulista Meydanı'nda soyunmasını konu ediniyor. Haber konu olan ve

²⁵ Kaos GL Derneği vekili Av. Hayriye Kara'nın Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi'ne yaptığı itirazı

KaosGL.org'un yayınladığı fotoğraflarda ise, çift birbirine sarılmış bir şekilde poz veriyor.²⁶

Facebook tarafından Kaos GL haberine yönelik sansürleme burada da kalmamış, sansürleme haberini haber yapan Bianet haberi de Facebook tarafından sansürlenmiştir!

Konuya ilişkin Kaos GL sitesinde yer alan habere göre; ***“Kaos GL'nin “Homofobiye karşı çırılçıplak” başlıklı haberinin Facebook Türkiye tarafından sansürlenmesini yazan Bianet haberi de paylaşımından kaldırıldı.***

Facebook, haber manşeti olarak kullanılan ve orijinal habere ait fotoğrafın “topluluk kurallarını ihlal ettiğini” söyledi. Bianet sayfası yöneticilerini de yöneticilikten atan Facebook ayrıca “Facebook kurallarıyla uyuşmadığı gerekçesiyle bianet'in paylaştığı içerikler birden fazla kez paylaşımından kaldırılmıştır” uyarı mesajını paylaştı.

Kaos GL'nin sansürlenmiş haberi, Brezilya'da eşcinsel bir çiftin homofobiyi protesto etmek için Sao Paulo Paulista Meydanı'nda soyunmasını konu ediniyor. Haber konu olan ve KaosGL.org'un yayınladığı fotoğraflarda ise, çift birbirine sarılmış bir şekilde poz veriyor.²⁷

Bunun yanı sıra, yine Facebook tarafından gerçek kimliği olmayan kullanıcıların hesaplarının kapatılması, Türkiye'de LGBTİQ+ kimliklerini açık etmeden yaşamak zorunda kalan LGBTİQ+ bireylerin sosyal alanda paylaşım yapma ve haberleşme hakkı bakımından engelleme teşkil etmektedir.

Konuya ilişkin Kaos GL sitesinde yayınlanan Kaos GL editörü Yıldız Tar imzalı 27.05.2015 tarihli haberde; ***“Facebook'un “gerçek kimlik” dayatması sonucu çok sayıda kişinin hesapları bir bir kapatılıyor. “Kişilerin gerçek hayatta kullandığı isimleri” ile hesap açmalarını zorunlu kılan sosyal medya sitesi, kanıt olarak ise nüfus cüzdanı gibi belgeleri istiyor.***

Nüfus cüzdanı ve kimlik bilgilerini Facebook'a ibraz etme zorunluluğu mahremiyet, özel hayatın gizliliği, fişleme gibi tartışmaları beraberinde getiriyor. Söz konusu LGBTİ'ler olduğunda ise bu uygulama çok sayıda tehlikeye ve ayrımcılığa yol açıyor.

Çevresine ya da ailesine açık olmayan eşcinsel ve translar açılmaya zorlanıyor. Facebook hesabını korumak isteyen LGBTİ'ler kimlik isimlerini bildirmek zorunda kalıyor. Bu durum ise olası bir şiddet, mobbing ve ayrımcılığa kapı aralıyor. Translar için ise bu uygulama ekstra bir ayrımcılığa yol açıyor. Translara kendi seçtikleri gerçek isimleri yerine ailelerinin verdiği kimlik ismi dayatılarak ayrımcılık yapılıyor.” ifadelerine yer verilmiştir.²⁸

²⁶ <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=19929>

²⁷ <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=19933>

²⁸ <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=19506>

Türkiye’de uygulanan internet sansürünün, dünyanın başka ülkelerinde sansür uygulamayan internet sitelerine sirayet etmesi, sansür uygulamalarına ilişkin tartışmaların ifade özgürlüğü açısından ne derece elzem olduğunu göstermektedir.

G-LGBTİ ÖRGÜTLERİN İNTERNET YOLUYLA İFADE ÖZGÜRLÜKLERİNİN ENGELLENMESİNE KARŞI GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ YASAL BAŞVURULAR

Yukarıda çeşitli örneklerle değinildiği üzere, internete erişimin engellenmesinin yöntem olarak sıklıkla kullanılması LGBTİQ+ internet sitelerine de yansımıştır. Bu engellemelere karşı gerçekleştirilen yasal başvurulara örnekler aşağıdaki gibidir;

Çeşitli üniversitelerde öğrencilerce kullanılan bilgisayarlardan LGBTİQ+ örgütlerin sitelerine erişimin engellenmesi üzerine, uygulanan filtrelemeler konusunda bilgi edinmek için Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi gibi üniversitelere ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesine Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar Derneği tarafından başvurular yapılmıştır. Söz konusu başvurular üzerine pek çok üniversitelerdeki ve belediyeedeki erişim engeli kaldırılmıştır.

Ancak Eskişehir Anadolu Üniversitesi tarafından verilen B.30.2.ANA.0.70.61.00-1010-218 sayı ve 13/06/2007 tarihli cevapta; ***“Üniversitemizce ağın kullanım amacı ile bağdaşmayacak nitelikteki, peer-to-peer dosya indirme siteleri, reklam yayımı yapılan siteler, yasal olmayan MP3 ve benzeri çoklu ortam dosyalarının indirildiği siteler, yoğun resim ve video indirme olanağı sağlayan siteler, güvenlik riski yaratan ve yoğun trafik üreten genellikle cinsel içerikte materyal sağlayan sitelerin erişimine engel olmak için bir yazılım kullanılmaktadır. Bu yazılım bütün sitelerin sınırlandırıldığı Websense URL veritabanı ve içerik filtreleme yazılımıdır. Bu yazılımda, bütün siteler içeriklerine göre sınıflandırılmıştır.***

Derneğinizi sitesi olan www.kaosgl.org sitesi, Websense veritabanında "Adult Content" kategorisinde görülmektedir. Websense veritabanında yapılan sorguda, cinsel ilişkiyi çağrıştıran görsel materyal bulunan söz konusu sitenin "Adult Content" kategorisine eklendiği anlaşılmıştır. Bu nedenle yazılım tarafından erişim engellenmektedir.

Üniversitemiz ağının kullanım amacı dışındaki sitelere erişim, ilgililerce ücreti ödenmek koşulu ile dışarıdaki erişim noktalarından sağlanabilir.

Belirtilen nedenlerle ilgi dilekçeniz hakkında İdaremizce yapılabilecek bir işlem bulunmamaktadır.” ifadelerine yer verilmiş ise de, raporun düzenlendiği tarihte üniversiteden erişimin sağlandığı rapor edilmiştir.

Kafkas Üniversitesi tarafından derneğe verilen 31.05.2011 tarihli cevapta ise; ***“Üniversitemiz tarafından Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nın Kara Listesinin dışında herhangi bir web sitesine erişim engellenmemiştir.”*** denilmiştir.

Bunun üzerine, üniversitelerdeki filtreleme konusunda bilgi edinmek için, Kafkas Üniversitesi’nin cevabı dayanak gösterilerek, Kaos GL Derneği tarafından 05.07.2011

tarihli dilekçe ile Bilgi Edinme Yasası kapsamında Türkiye İletişim Başkanlığı'na (TİB) başvurularak; dernek resmi internet sayfasının anılan kara listede olup olmadığı sorulmuştur. Derneğe verilen cevapta böyle bir uygulama olmadığı belirtilmişse de, halen kamusal biçimde kullanılan bilgisayarlardan dernek resmi internet sitesine erişim engellemesi sürmektedir.

H-İNTERNETE ERİŞİMDE UYGULANAN FİLTRELEMELER

Türkiye'de fiilen uygulanan filtreleme sistemlerini sistematik hale getirmek amacıyla [Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu](#)'nca hazırlanan [İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Taslağı](#) ciddi tartışmalar yaratmıştır. Taslağa karşı "İnternetime Dokunma" başlıklı bir kampanya başlatılmış, Türkiye'nin 30 şehrinde protesto eylemleri düzenlenmiştir.

"İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Taslağı, 22 Şubat 2011'de "internetin güvenli kullanımı" konusuyla ele alınmış ve toplamda on beş maddeden meydana gelmektedir. Taslakta ele alınan maddeler sonucu, 5809 sayılı Kanunun 4'üncü, 6'ncı ve 50'nci maddeleri ile 28.07.2010 tarihli ve 27655 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketici Hakları Yönetmeliği'nin 10'uncu maddesi hükümleri kapsamında Ek'te yer alan "İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Taslağı"nın onaylanarak yürürlüğe girmesi hususuna karar verilmiştir. Taslağa göre internet hizmeti sağlayan şirketler, abonelerine dört farklı filtreleme seçeneği (standart, çocuk, aile, yurtiçi) sunacak. Aboneler bu seçeneklerden birini seçmek zorunda; seçmeyenlerin internet erişimi "standart" profile uygun olarak filtrelenecek. Her seçenek için filtrelenecek siteler listesi BTK tarafından belirlenecek ancak kamuoyuna açıklanmayacak. Madde 4'te geçen ve internette kullanıcı profilleri oluşturmaya yönelik içerik şöyledir:

MADDE 4 - (1) Bu usul ve esaslarda geçen;

a) Aile profili: Kullanıcının Kurum tarafından İşletmecilere gönderilen kara listedeki alan adı, IP adresi, port ve web proxy sitelerine erişimin sağlanmadığı profili,

c) Çocuk profili: Kullanıcının sadece Kurum tarafından İşletmecilere gönderilen beyaz listedeki alan adı, IP adresi ve portlara erişimin sağlandığı profili,

k) Standart profil: Kullanıcının erişebileceği internet site ve uygulamalarına ait bir sınırlamanın olmadığı, mevcut mevzuat kapsamında internete erişimin sağlandığı profili,

l) Yurtiçi internet profili: Kullanıcının sadece yurtiçinde barındırılan ve kara listede yer almayan alan adı, IP adresi ve portlara erişimin sağlandığı profili ifade etmektedir.

13 Nisan 2011'de İPS İletişim Vakfı/bianet, BTK'nin kararının iptali ve yürütmesinin durdurulmasını istemiyle [Danıştay](#)'a dava açtı. Vakıf, Danıştay'a yaptığı başvuruda BTK'nin aldığı yeni kararın yasal dayanaktan yoksun

olduğunu ve anayasa ve uluslararası sözleşmelerle tanınan temel hak ve özgürlükleri ölçsüz şekilde kısıtladığını söyledi. Vakıf adına başvuruda bulunan avukat Ayşe Altıparmak, kurumun keyfi bir şekilde yasaklı siteler listesi hazırlayabileceğini, çocukları zararlı içerikten korumak için ebeveynlerin yerine karar verilmesinin makul olmadığını belirtti.

*27 Nisan 2011'de **Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB)** tarafından **hosting** firmalarına yasaklı kelimelerden oluşan bir liste gönderdi. Gönderici hanesinde yersaglayici@tib.gov.tr adresinin yer aldığı tebligatta belirtilen sözcükleri içeren alan adı tahsis edilemeyecek, kullanılamayacak, mevcut olanlara erişim de kapatılacak. Liste yüz otuz sekiz kelime ve üç gruptan oluşmaktadır.”²⁹*

Yasaklı kelimeler listesinde doğrudan LGBTİQ+ varoluşu ifade eden kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimelerin yasaklanması ile LGBTİQ+ bireylerin kendilerini internet yoluyla ifade etme ve haberleşme haklarının ellerinden alınacağı açıktır. Zira, yasaklı kelimeler listesinde Türkçe ve İngilizce (erkek) eşcinsel anlamına gelen “**Gey**, **Gay**” kelimeleri de bulunmaktadır.

28 Nisan 2011'de alan adlarında kullanılması sakıncalı sözcüklere ilişkin TİB tarafından gönderilen belgenin, yasaklama değil bilgilendirme amaçlı olduğu açıklanmıştır.

*“**Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından hosting firmalarına 21 Nisan 2011'de gönderilen bir e-postada belirlenmiş birçok sitenin hizmetine son verilmesi istendi. Gönderilen e-posta şöyledir:***

*« **Sayın Yer Sağlayıcı;***

*Aşağıdaki alan adlarına yer sağlayıcılık hizmeti verdiğiniz tespit edilmiştir. Bu kapsamda derhal bunlara yer sağlayıcılık hizmetine son vermeniz gerekmektedir. Aksi takdirde herhangi Bir bildirimde bulunulmaksızın yasal işlemlere başvurulacaktır. Diğer taraftan; bundan sonrada; 5651 sayılı Kanunda sayılan Katalog suçlar (**müstehcenlik, fuhuş, çocukların cinsel istismarı**, vb.) kapsamındaki internet sitelerine yer sağlayıcılık (hosting) hizmeti vermemeniz gerekmektedir.*

Gereğinin DERHAL yapılmasını ve sonucundan bilgi verilmesini rica ederim.

***Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı »***

*Kapanması istenen siteler arasında **Ekşi Sözlük** hızlı forum oluşturma sitesi **myfastforum.org**, kız yurdu **alkinkizyurdu.com.tr**, dini video sitesi **ankebut.net**, emlakçı sitesi **emlakbankbodrum.com**, haber siteleri **indeksi aferin.net**, **taciz** ve **istismar** hakkında bilgilendirici site **www.tacizveistismar.com**, **Pembe Hayat** **LGBTT Dayanışma Derneği** **pembehayat.org** gibi siteler yer almaktaydı ve*

²⁹ https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nternetime_Dokunma!

toplamda altmıştan fazla site listedeydi. Elektronik postanın basına yansımaları üzerine kısa bir açıklama daha yapan TİB, "bir engelleme kararı yok" dedi.

Sosyal medyada, hem "İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Taslağı" hem TİB'in [Ekşi Sözlük](#)'ü kapatılması istenen siteler arasına alması eleştirildi. [Twitter](#)'da olayı protesto eden birçok mesaj yazıldı. Mesajlara eklenen #22agustos, [Twitter](#)'ın dünyadaki en popüler etiketlerinden biri oldu. "İnternetime Dokunma!" [Facebook](#) etkinliğine 600.000'den fazla kişi katıldı. [Ekşi Sözlük](#) yazarları, kapatma kararına yüzlerce entry ile yanıt verdi. [Imza.la](#) sitesinde başlatılan İnternetime Dokunma başlıklı imza kampanyası da [Twitter](#) ve [Facebook](#)'ta duyurulmaya başladıktan kısa süre sonra 8 bin imzayı aştı.

22 Ağustos tarihinde uygulamaya geçilecek olan "İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Taslağı"nın protesto etmek amacıyla birçok ilde protesto hazırlığı yapıldı. 15 Mayıs 2011 Pazar günü saat 14.00'te [Amsterdam](#), [Köln](#) ve [Vienna](#) ile Türkiye'de otuz farklı ilde sansüre karşı yürüyüş yapılmasına karar verildi.³⁰

Haberde de görüldüğü üzere, resmi dernek niteliğindeki Pembe Hayat LGBTT Derneği'nin resmi internet sayfası olan pembehayat.org da filtreleme yoluyla erişimin engellendiği siteler arasına girmiştir. Ancak taslakla ilgili TİB resmi internet sitesinde bir bilgiye erişilememekte olup, en azından pembehayat.org sitesine erişim halen sağlanabilmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Türkiye'de internet yayınlarının içerikleri ve alan adı tahsisi ile ilgili mevzuat yalnızca LGBTIQ+ bireylere yönelik değil, genel anlamda ifade özgürlüğü alanında bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Raporda değerlendirilen kısıtlı sayıdaki örnek dahi, "müstehcenlik, "kamu düzeni", "ahlak" gibi içeriği belirsiz kavramlarla geniş bir engelleme yetkisi kullanımına yol açıldığını ortaya koymuştur.

T.C. Anayasasının 26. maddesi ile, "**Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükümü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.**

Bu hürriyetlerin kullanılması, (Ek ibare: 3/10/2001-4709/9 md.) millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir. (Mülga: 3/10/2001-4709/9 md.)

³⁰ https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nternetime_Dokunma!

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

(Ek: 3/10/2001-4709/9 md.) Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.” hükmü getirilmiştir.

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti devletinin taraf olduğu ve T.B.M.M. tarafından usulünce imzalanarak yürürlüğe konulan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi hükmüne göre; **“Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.**

Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.” denilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, sözleşmenin 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün ne anlama geldiğini belirttiği pek çok değişik kararında ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumdaki önemine göndermede bulunmuştur. Bu kararlardan birinde; **“İfade özgürlüğü, toplumun ilerlemesi ve her insanın gelişmesi için esaslı koşullardan biri olan demokratik toplumun temel müesseselerinden birini oluşturur...”** hükmüne yer vermiştir.

10. maddenin koruduğu “ifade” yazılı ya da sözlü kelimelerle sınırlı değildir; bir fikir ifade etmeyi ya da bir bilgi sunmayı amaçlayan resimleri, görüntüleri ya da eylemleri de kapsar. Bazı durumlarda, giyim bile 10. maddenin kapsamına girebilir.

Üstelik, 10. madde bilgi veya fikrin sadece içeriğini korumakla kalmaz, bunların ifade edildikleri biçimi de korur. Bundan dolayı basılı belgeler, radyo yayınları, tablolar, filmler ve elektronik bilgi sistemleri de bu maddenin koruması altındadır. Bunun anlamı, bilgi ve fikirlerin üretim ve iletimi, aktarılması ve dağıtımı için kullanılan araçların da 10. maddenin kapsamına girdiğidir.

10. maddenin tipik bir özelliği, bu maddenin rahatsız edici, şok edici, toplumun geniş kesimlerini rahatsız eden fikir ve ifade biçimlerini de koruma altına almış olmasıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Handyside davasında son derece veciz bir şekilde ifade edip, sonradan pek çok kararında tekrar ve tekrar belirttiği üzere; **“İfade özgürlüğü, sadece lehte olduğu kabul edilen ya da zararsız ya da ilgilenmeye değmez görünen “bilgi” ve “düşünceler” için değil, ama ayrıca devletin ya da nüfusun bir bölümünün aleyhine olan, şok eden, rahatsız eden düşünceler için de uygulanır. Bunlar, “demokratik toplumun” olmazsa olmaz unsurlarından olan; çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir.”**

Bu temelde AİHM, müstehcen oldukları gerekçesiyle ulusal mahkemelerin kararıyla resimlerine geçici olarak el konulan ressamın ifade özgürlüğüne müdahale edilmiş olduğuna hükmetmiştir. Benzer biçimde, bazı sahnelerinin müstehcen olduğu gerekçesiyle ülke otoritelerince bir filme el konulması, AİHM tarafından ifade özgürlüğüne bir müdahale olarak tanımlanmıştır. Bazı bölümlerinin müstehcen olduğu gerekçesiyle kitapların toplatılması da AİHM tarafından aynı şekilde ele alınmıştır.

Bu nedenle, T.C. Anayasası ve Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle garanti altına alınmış olan ifade özgürlüğünün uygulamada etkin bir şekilde kullanılabilmesi için, otoritelere internet erişimini kısıtlama yetkisi veren yasal düzenlemelerin, muğlâk kriterlere yer verilmeden, ayrımcılığa yol vermeyecek şekilde yeniden düzenlenmelerine ihtiyaç vardır.

Association for Progressive Communications (APC) tarafından Toplumsal Cinsiyet, Cinsellik ve İnternet Konferansında geliştirilen İnternette Feminist Prensipler "FeministBirİnternetHayalEt", KaosGL.org tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Konferansta belirtilen prensipler aşağıda sıralanmış olup, internet yayın içerikleri ile ilgili Türkiye'deki yasal düzenlemelerin ne şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğine ilişkin olarak, bu prensiplerin kılavuz olarak kullanılmasını öneriyoruz;

1. Feminist internet kadınların ve kuirlerin daha fazla güçlendirilmesi demektir. Tüm farklılıklar içinde ataerkinin çözümlenmesini içerir. Bu nedenle internete evrensel ekonomik, dizginsiz, koşulsuz ve eşit erişim hakkını içerir.

2. Feminist internet kamu, özel ve diğer alanlarda bir yansıma ve hareketlerimizin devamlılığı ve direncidir. Hayatımızın politize kısımlarını internet üzerinden duyurmanın kararı bireysel ve kolektif olarak bizdedir.

3. İnternet dönüştürücü bir kamusal ve siyasal alandır. İnternet cinsiyetlerin, cinselliklerin ifade edilmesinde yeni formlar sağlar, kolaylaştırıcıdır. Bu, bölgede yer alan feminist hareketin inşası için hesap verebilir, şeffaf ve önemli fırsat taleplerini içeren ortamlar yaratır.

4. Online şiddet ve teknolojik şiddet, toplumsal cinsiyet temelli şiddetin sürekliliğinin parçasıdır. İnternette yaşanan kadın düşmanı saldırılar, tehditler, korkutma, kadın ve LGBTQİ'lerin yaşadıkları sorunlar, zararlı ve endişe vericidir. Bunu önlemek farklı internet paydaşlarının ortak sorumluluğundadır.

5. Ulusal ve uluslararası düzeyde feminist sesleri susturmak isteyenlere, ahlak üzerindeki iddianın tekeline, diğer aşırı güçlere karşı direnmek gereklidir. Kadınların yaşadığı gerçekleri alternatif ve farklı anlatılar ile yükseltmek için internetin gücü gereklidir.

6. Feminist aktivistler olarak, şu anda interneti kontrol eden ataerkin alanlarda zorlu ve karar verme masalarında daha fazla feminist ve LGBTQİ olması gerektiğine inanıyoruz. İnternet mevzuatındaki düzenlemelerin demokratikleşmenin yanı sıra küresel ve yerel ağlar sahipliğinde gerçekleşmesi gerektiğini düşünüyoruz.

7. İnternet, neoliberal kapitalist mantığının feminist sorgulamasında, istikrarsızlaştırma, yapı bozum ve ekonomik gücün yaratılmasında, kolektif dayanışma ve açıklık ilkeleri ile bir dayanışma formu oluşturur.

8. Feminist aktivistler olarak, teknolojinin açık kaynak araçlarını ve platformlarını kullanarak feminist ortamlar yaratmayı taahhüt ediyoruz. Bunu teşvik etmek, yaymak ve bu araçların kullanımı ile ilgili bilgileri paylaşmak bizim önemli faaliyetlerimizdendir.

9. Kritik bilgilere erişim sağlamada –sağlık, zevk ve riskler de dâhil-, topluluklara ulaşma, kültürleri ifade etmede internetin önemi esastır, desteklenmeli ve korunmalıdır.

10. İnternetin izlenmesi ataerkil sistemin bir aracıdır. Bu izleme mekanizması çevrimiçi ve çevrimdışı hakları kısıtlar. Mahremiyet hakkının korunması ve veri üzerinde kontrol konusunda herkes için daha güvenli, açık internet kritik bir ilkedir. Bireylerin birbirini izlemesi, devletin bireyi izlemesi, özel sektör ve devlet dışı aktörlerin bireyi izlemesi konularına eşit özen gösterilmelidir.

11. Herkesin internette anonimlik ve unutulma hakkı vardır. Bu nedenle kişilerin çevrimiçi tüm kişisel veri ve bilgilerine hangi koşullar altında kimin erişebileceğine karar vermek ve silmek kişilerin denetimine bırakılmalıdır. Ancak, bu hakkın, bilgiye ulaşma, şeffaflık ve hesap verebilirlik için dengeli olması gerekir.

12. Seçme, ifade özgürlüğü ve internette çeşitli cinsellik deneyimleri devredilemez bir haktır. Anonimlik esastır.

13. İnsanların rızası ve bunu nasıl ifade ettiği kendi denetimindedir. Devlet ve devlet dışı faktörler insanların cinsel yaşamlarını kısıtlamaktadır. Biz ahlaki polislik, sansür ve hakların kısıtlanmasının büyük bir siyasi projenin parçası olduğunun farkındayız.

14. Biz feministler ve internet hakları savunucuları olarak çocuklar ve gençler için güvenli, sağlıklı ve bilgilendirici internet sağlamak için kendi rolümüzün farkındayız. Bu nedenle dijital güvenlik mekanizmalarının teşvik edilmesi gerekir. Aynı zamanda, biz onların, kritik zamanlarda cinsellik konusunda olumlu bilgilere erişimi içeren sağlıklı gelişimi için çocuk haklarını kabul ediyoruz. Zararlı içerik hakkında alınan kararlarda gençlerin sesleri ve deneyimleri dâhil edilmelidir.

15. Çevrimiçi pornografi bir insan hakları ve emek konusudur. Pornografi rıza, özerklik ve seçim ile ilgilidir. Kadınlara karşı yapılan basit pornografik içerik ve şiddet tüketimini reddediyoruz. Biz ayrıca cinsellikle ilgili eğitim materyali, cinsel yönelim-cinsiyet kimliği ve ifadesi ve kadın cinselliğinin ifadesi konusunda pornografi terimini kullanmayı reddediyoruz.